

Stakes
SOSIAALI- JA TERVEYSALAN
TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISKESKUS

NÄKÖVAMMAISTEN KESKUSLIITTO RY

NÄKÖVAMMAREKISTERIN VUOSIKIRJA 2007

Matti Ojamo

Stakes

Näkövammaisten Keskusliitto ry

Sivujen taitto: Kaisa Neuvonen

ISSN 1236-5114

Helsinki 2008

Vuosikirjan saatesanat

Näkövammarekisteri on Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) valtakunnallinen henkilörekisteri, jonka tekninen ylläpitäjä on Näkövammaisten Keskusliitto ry (NKL). Näkövammarekisteri toimii Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen turvin.

Näkövammarekisteritoiminta aloitettiin 1.1.1983. Rekisterissä on perustiedot yli 38 000 näkövammaisesta, joista elossa olevia on runsaat 16 000. Rekisterissä on siten vasta osa maan 80 000 näkövammaisen kokonaisuudesta. Rekisteriaineiston perusteella voidaan kuitenkin verraten hyvin seurata näkövammaisuuden demografista ja silmälääketieteellistä profiilia sekä niiden kehitystä Suomessa. Jakaumat ovat vuodesta toiseen hyvin samankaltaisia. 1 500 - 2 200 uutta ilmoitusta vuosittain ei sanottavimmin muuta sitä kuvaa suomalaisesta näkövammaisuudesta, mikä hahmotuu aineistomme perusteella. Aineistoa käytetään myös tutkimustoiminnassa.

Vuosikirjan laajempi laitos julkaistaan viiden vuoden välein. Laajempi laitos tulee varhaisempien vuosikirjojen tapaan sisältämään näkövammaisuuteen liittyvää taustatietoa sekä ristiintaulukoita ja analyysejä keskeisten muuttujien suhteen. Edellinen laajempi vuosikirja ilmestyi vuoden 2005 aineistoon perustuen ja seuraava tehdään vuoden 2010 aineistosta ja se ilmestyy syksyllä 2011.

Taulukot 1 - 14 on laadittu suoraan rekisteriaineiston perusteella. Taulukot 15 - 20 perustuvat rekisterissä virkatyönä tekemääni näkövammaisten sosiaalista asemaa koskevaan tutkimustyöhön. Raporttia "Rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalinen asema vuonna 2000" voi tiedustella näkövammarekisteristä. Se on maksuton. Siitä on olemassa apuvälinelukijoita varten tekstiversio, josta kuvat ja taulukot on poistettu, mutta tekstit ovat samat.

Toimitan tarvittaessa lisätietoja rekisteristä ja sen aineistosta. Olen myös edelleen valmis toimittamaan erityistilastoja niitä haluaville.

Silmätautien erikoislääkäreiltä ja sairaaloiden silmätautien yksiköiltä tulevat näkövammarekisteri-ilmoitukset ovat rekisterin kattavuuden ja siten koko rekisteritoiminnan perustana. Jokainen rekisterille lähetetty ilmoitus on arvokas.

Kiitän lähetetyistä näkövammarekisteri-ilmoituksista ja yhteistyöstä.

Helsingissä, 15. syyskuuta 2008

Matti Ojamo, VTM
tutkimuspäällikkö
näkövammarekisteri

Sisältö

OSA 1 NÄKÖVAMMAISUUS JA NÄKÖVAMMAREKISTERI	1
1.1 Näkövammaisuuden määrittely ja luokittelu	1
1.2 Arviot näkövammaisten lukumäärästä Suomessa	3
1.3 Näkövammarekisterin toimintaperiaatteet	4
Näkövammarekisterin yhteystiedot	5
Näkövammarekisteri-ilmoituksen tekeminen ja lähettäminen	5
OSA 2 NÄKÖVAMMAREKISTERIN VUOSITILASTOT 2007	6
2.1 Ikäryhmät ja sukupuoli	7
2.2 Alueellinen jakautuminen	11
2.3 Näkövamman diagnoosi	14
Silmätautien sanastoa	14
2.4 Näkövamman vaikeusaste	24
2.5 Monivammaisuus ja diabetes	26
2.6 Vammautumisikä	28
2.7 Äidinkieli	29
2.8 Siviilisääty ja perheasema	30
2.9 Koulutusaste ja koulutusala	33
2.10 Työllistyminen	35
2.11 Näkövammaisten ammatit	37
2.12 Käytetyt lähteet ja alan kirjallisuutta	39
Näkövammarekisterin ilmoituslomake ja sen täyttöohjeet	40

OSA 1 NÄKÖVAMMAISUUS JA NÄKÖVAMMAREKISTERI

1.1 Näkövammaisuuden määrittely ja luokittelu

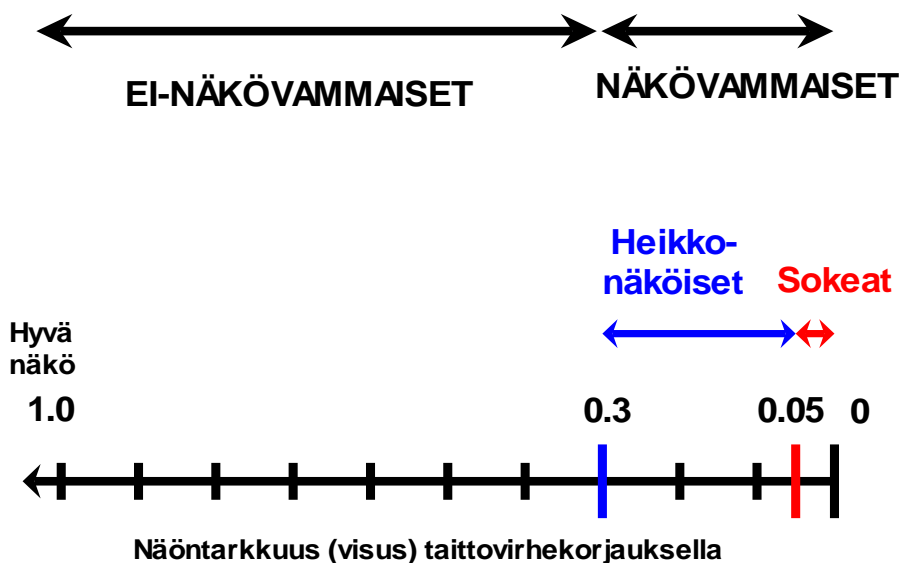
Vammaisuuden ja näkövammaisuuden määrittelyminen riippuu yhteiskunnan arvomaailmasta ja yhteisön jäsenilleen asettamista vaatimuksista. Vammaisuus on yksilön suorituskyvyn ja yhteiskunnan vaatimusten välistä ristiriitaa. Näkövammaisuuden raja riippuu siitä, minkälaista näkökykyä yhteiskunta edellyttää jäseniltään. Esimerkiksi erilaisten visuaalisten opasteiden ja automaattien lisääminen lisää myös näkövammaisuutta, koska kaikki eivät pysty vastaanottamaan visuaalista tietoa ja automaattien käyttö on vaikeaa.

Näkövammaisena pidetään henkilöä, jolla on näkökyvyn alentumisesta huomattavaa haittaa jokapäiväisissä toi-

minnoissaan. Vamman aiheuttamaan haittaan vaikuttavat monet tekijät, mm. vammautumisikä, vamman kesto, henkilön psyykkinen sopeutumiskyky ja uusien asioiden omaksumiskyky. Siihen vaikuttavat myös henkilön elämäntapa ja hänen tehtäviensä näkökyvylle asettamat vaatimukset, samoin ympäristöolosuhteiden ja yksilön oman toimintakyvyn välinen mahdollinen epäsuhta.

Yksilön näkökyky voidaan esittää jatkumona (Kuvio 1), jonka toisessa päässä on täydellinen tarkka näkö kaikissa olosuhteissa ja toisessa päässä täydellinen sokeus (valon tajun puute).

Kuvio 1. Näöntarkkuus ja näkövammaisuus

Näkövammaisuuden määrittely on sopimuksenvaraista; on vain päätetty, mihin kohtaan jatkumoa vedetään viiva, jossa näkövammaisuus alkaa ja missä kohdassa heikkonäköisyys on jo sokeutta. Näkövammaisena ei pidetä henkilöä, jonka näön heikentymisestä aiheutuneet haitat voidaan korjata silmä- tai piilolaseilla. Suomen näkövammarekisteri noudattaa näkövammaisuuden määrittelyssä ja luokittelussa Maailman Terveysjärjestön (WHO) suositusta (Taulukko 1). Valitettavasti tämä suositus ei ole kaikkialla maailmassa yleisesti käytössä.

Heikkonäköinen on henkilö, jonka paremman silmän näöntarkkuus on lasikorjauksen jälkeen alle 0.3 tai jonka näkö on muusta syystä vastaavalla tavalla heikentynyt. WHO:n luokituksessa heikkonäköisiin luetaan luokat 1 (heikkonäköinen) ja 2 (vaikeasti heikkonäköinen).

Sokeana pidetään henkilöä, jonka paremman silmän näöntarkkuus on lasikorjauksen jälkeen alle 0.05 tai jonka näkökentän halkaisija on alle 20 astetta. WHO:n luokituksessa sokeita ovat luokat 3 (syvästi heikkonäköinen), 4 (lähes sokea) ja 5 (täysin sokea).

Taulukko 1. Näkövammojen luokitus WHO:n määritelmän mukaan

Näkövamman vaikeusasteluokka	Näöntarkkuus eli visus (v)	Näkökentän halkaisija (∅)	Toiminnallinen kuvaus
1 Heikkonäköinen	$0.3 > v \geq 0.1$		Lähes normaali toiminta näön turvin mahdollista optisin apuvälinein.
2 Vaikeasti heikkonäköinen	$0.1 > v \geq 0.05$		Näön käyttö sujuu vain erityisapuvälinein, lukunopeus on hidastunut.
3 Syvästi heikkonäköinen	$0.05 > v \geq 0.02$	$\emptyset \leq 20^\circ$	Yleensä ei näe lukea kuin luku-TV:llä. Suuntausnäkö puuttuu. Liikkuminen tuottaa vaikeuksia. Muiden aistien apu on tarpeen.
4 Lähes sokea	$0.02 > v - 1/\infty$	$\emptyset \leq 10^\circ$	Toiminta pääasiassa muiden aistien kuin näköaistin varassa.
5 Täysin sokea	$v = 0$ ei valon tajua		Näöstä ei ole apua. Toiminta muiden aistien (erityisesti kuul- ja tuntoaistin) varassa.

Lähde: The Prevention of Blindness, Wld Hlth Org. Techn. Rep. Ser., 1973, No 518, WHO, Geneva 1973. Suomenkieliset nimitykset ja toiminnallinen kuvaus: NKL.

1.2 Arviot näkövammaisten lukumäärästä Suomessa

Tarkat tiedot näkövammaisten lukumäärästä Suomessa puuttuvat toistaiseksi. Viimeisimpiin tutkimuksiin, kansainvälisiin vertailutietoihin ja muihin arvioihin viitaten oletetaan, että näkövammaisia on Suomessa ainakin 80 000. Tämä on noin 1.5 % väestöstä. Näkövammarekisteriin tulevien ilmoitusten ikäjakauman perusteella voidaan arvioida näkövammaisten lukumääriä ikäryhmittäin. Viime vuosina rekisteriin tulleista uusista ilmoituksista runsaat 80 - 85 % on koskenut 65 vuotta täyttäneitä, 12 - 14 % työikäisiä ja 2 - 8 % lapsia ja nuoria.

Arvioidaan, että 80 000 näkövammaisesta jopa lähes 70 000 on ikääntyneitä ja 10 000 työikäisiä. Alle 18-vuotiaita on 1 000 - 1 500.

Silmälääkäri Leena Häkkinen totesi väitöskirjassaan (1984), että 7 % 65 vuotta täyttäneestä väestöstä (Turun kaupungissa) on näkövammaisia. Toisaalta hän toteaa, että 12 %:lla verkkokalvon keskeisen osan ikärappeuma on heikentänyt näkökykyä siinä määrin, että heitä voidaan pitää näkövammaisina (näöntarkkuus alle 0.3). Näkövammaisten lukumäärä on tämän arviomukaan 55 000 - 72 000. Silmälääkärien Heli Hirvelän ja Leila Laatikaisen tutkimuksen (1995) tuloksissa todetaan, että 70 vuotta täyttäneistä henkilöistä 10 % on WHO:n määritelmän mukaisia heikkonäköisiä ja 2 % sokeita. Tämän mukaan näkövammaisia olisi pelkästään tässä ikäryhmässä 68 000.

Iso-Britanniassa heikkonäköisyyden prevalenssin arvioidaan olevan 100 000 asukasta kohden 1 100 ja

sokeuden 700 (1991). Norjassa näkövammaisuuden prevalenssin arvioidaan olevan 100 000 asukasta kohden 1 400 (1993) ja Ruotsissa 1 150 (1990). Suomen väkilukuun suhteutettuna näiden arvioiden mukaan Suomessa olisi 90 000 (Iso-Britannian prevalenssin mukaan laskettuna), 70 000 (Norjan mukaan) tai 60 000 (Ruotsin mukaan) näkövammaista. Tuoreet tiedot Norjasta osoittavat, kuinka väestön ikääntymisen myötä näkövammaisten lukumäärä on nousussa kaikissa korkean elintason maissa. Norjan tilastollisen keskustoimiston (SSB) tutkimuksen (2007) perusteella arvioidaan näkövammaisten lukumäärän olevan jo 130 000.

Kansanterveyslaitoksen johtaman tuoreen Terveys-2000 -tutkimuksen tulokset antavat jonkin verran edellä kuvattuja tuloksia pienemmän arvion näkövammaisten kokonaismäärästä. Tutkimustulosten mukaan 65 vuotta täyttäneestä väestöstä 4.3 % on heikkonäköisiä ja 2 % 'vaikeasti heikkonäköisiä tai sokeita'. Tämän mukaan 65 vuotta täyttäneitä näkövammaisia olisi Suomessa noin 50 000.

Näkövammaisten Keskusliiton kuntoutuskeskuksen arvio on, että Suomessa syntyy vuosittain 70 - 100 näkövammaista lasta. Tarkkaa lukumäärää ei tiedetä, koska valtaosa näkövammaisina syntyvistä lapsista on monivammaisia, eikä näkövammaa heti havaita. Saman tahon arvion mukaan työiässä näkövammautuu vuosittain 300 - 400 henkilöä. Ikääntyneenä näkövammautuneita on em. ryhmiin verrattuna moninkertainen määrä.

1.3 Näkövammarekisterin toimintaperiaatteet

Näkövammarekisteritoimintaa säätelevät ensisijaisesti laki (556/89) ja asetus (774/89) terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä sekä henkilötietolaki (523/99).

Toiminta alkoi vuoden 1983 alussa, jolloin lääkintöhallitus perusti rekisterin. Nyttemmin rekisteri on Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) rekisteri, jonka tekninen ylläpitäjä on Näkövammaisten Keskusliitto ry.

Em. lain mukaan terveydenhuollon viranomaiset ja laitokset ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä antamaan näkövammaisista asetuksessa mainitut tiedot maksutta rekisteriin. Rekisteriin tallennetaan näkövammojen levinneisyyden, epidemiologian, ennaltaehkäisyyn ja hoidon, lääkinnällisen kuntoutuksen sekä erityispalveluiden käytön ja tarpeen selvittämisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Stakes on antanut ohjekirjeen (Ohjeita ja luokituksia 2007:5) tietojen ilmoittamisesta näkövammarekisteriin. Rekisteri-ilmoituksen näkövammaisesta tekee silmätautien erikoislääkäri tai sairaaloiden silmätautien yksikkö. Ilmoituslomakkeen voi täyttää myös sairaalan kuntoutusohjaaja tai näönkäytönopettaja tai muu vastaava henkilö,

mutta lomakkeen sisällön varmentaa silmäyksikön lääkäri allekirjoituksellaan. Rekisteri-ilmoitukseksi hyväksytään myös kopiot potilasasiakirjoista ja lääkärinlausunnoista, jos niistä ilmenevät rekisteröinnin kannalta riittävät tiedot.

Näkövammaisena rekisteriin ilmoitetaan pysyvästi näkövammaisen henkilö, jonka paremman silmän korjattu näöntarkkuus on vähemmän kuin 0.3 tai jota on jostakin muusta syystä pidettävä em. tavalla vammautuneeseen verrattavana. Ilmoitus tehdään sekä kaikista uusista tapauksista että myös sellaisista vanhoista tapauksista, joissa näkökyky on merkitsevästi muuttunut tai joiden suhteen on epäselvää, onko ilmoitus jo tehty.

Ilmoitus tehdään Stakesin lomakkeella no 420 tai 420a (ruotsinkielinen). Ilmoituslomakkeen malli on vuosikirjan painetun laitoksen liitteenä. Lomakkeen voi myös poimia kotisivuiltamme (osoite seuraavalla sivulla). Ilmoituslomakkeet ja palautuskuoret ovat maksuttomia ja niitä voi tilata näkövammarekisteristä. Käytettäessä rekisterin omia palautuskuoria maksaa rekisteri postimaksun. Aikaisemmista ohjeista poiketen ilmoitusta ei saa tietosuojasysteemin johtuen lähettää faksilla tai sähköpostilla.

Näkövammarekisterin yhteystiedot

Käyntiosoite:	Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus Iiris Marjaniementie 74, Itäkeskus, 00930 Helsinki
Postiosoite:	Näkövammarekisteri PL 63 00030 IIRIS
Puhelin:	(09) 396 041
Faksi:	(09) 3960 4720
Kotisivut:	http://www.nkl.fi/nvrek/
Tutkimusluvut	Vastaava lääkäri Sirkka-Liisa Rudanko, LT, silmätautien erikoislääkäri sl.rudanko@nkl.fi
Tilastotiedot	Tutkimuspäällikkö Matti Ojamo, VTM, matti.ojamo@nkl.fi
Kirjallisuustietopalvelu	Tietopalvelunhoitaja Kaisa Neuvonen, KM, kaisa.neuvonen@nkl.fi
Materiaalitulaukset ym.	Toimistos sihteeri Marjo Hyötyläinen marjo.hyotylainen@nkl.fi

Näkövammarekisteri-ilmoituksen tekeminen ja lähettäminen

Ilmoitus tehdään Stakesin lomakkeella no 420 tai 420a (ruotsink.) TAI lähettämällä kopiot potilasasiakirjoista, jos niistä ilmenevät vastaavat tiedot.

Ilmoituslomakkeita voi tilata rekisteristä maksutta TAI lomakkeen voi poimia kotisivuiltamme osoitteesta <http://www.nkl.fi/nvrek>

Lomakkeen voi myös täyttää suoraan kotisivuiltamme. Lomake tulostetaan ja lisätään lähettäjän leima tai sv-numero.

Ilmoitus tulee lähettää postitse. Maksutonta palautuskuorta käyttämällä ei lähettäjän tarvitse huolehtia postimaksusta.

Stakesin tietosuojamääräysten mukaan lomaketta ei saa lähettää faksilla eikä sähköpostin liitetiedostona.

(Tietojen ilmoittaminen näkövammarekisteriin. Stakes Ohjeita ja luokituksia 2007:5)

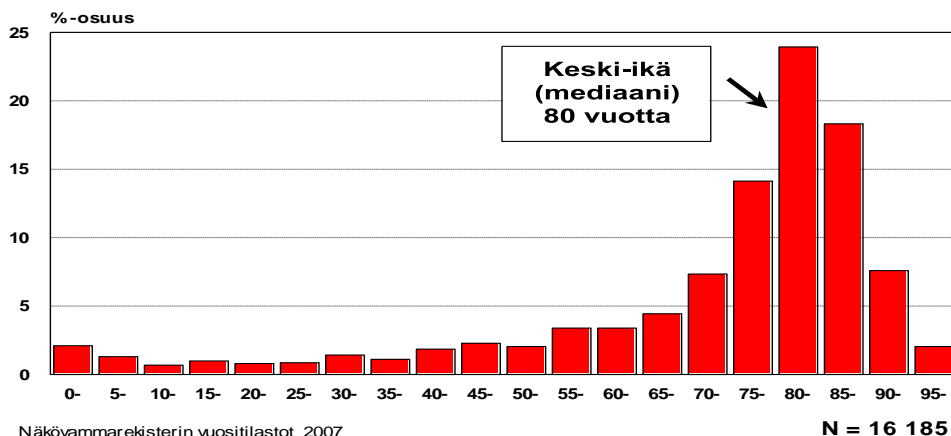
OSA 2 NÄKÖVAMMAREKISTERIN VUOSITILASTOT 2007

Vuositilastossa keskeiset jakaumat esitetään suorina jakaumina. Tilastotauluissa näkyy paitsi muuttujan jakauma koko rekisterin osalta, myös uusien rekisteröityjen jakauma. Kaikissa rekisterin perusaineistoa kuvaavissa taulukoissa (3 – 14) on sama tietosisältö. Niissä on lukumäärät ja %-jakauma sekä vakioimaton ja ikä- ja sukupuoli-vakioitu prevalenssi sekä vuonna 2007 uusina ilmoitettujen lukumäärä, %-jakauma ja vakioimaton insidenssi. Prevalenssi on sama kuin esiintyvyys, kaikki tapaukset yhteensä väestöpohjaan suhteutettuna. Insidenssi on sama kuin ilmaantuvuus, uudet tapaukset väestöpohjaan suhteutettuna. Muuttujien välisiä ristiintaulukoita ei ole otettu mukaan. Ne, kuten myös tilastolliset analyysit merkittävyyseroista, esitetään vuosikirjan laajemmassa laitok-

sessä, joka laaditaan viiden vuoden välein. Edellinen ilmestyi vuoden 2005 aineistoon perustuen ja seuraava tehdään vuoden 2010 aineistosta.

Vuositilaston taulukot 2 - 14 on laadittu suoraan rekisteriaineistosta. Rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalista asemaa kuvaavat taulukot 15 - 20 perustuvat rekisterissä tehtyihin erillisiin tutkimuksiin. Niiden pohjana oleva tilapäinen tutkimusrekisteri on muodostettu yhdistämällä henkilötunnusten avulla näkövammarekisterin näkövammaisuutta koskeviin tietoihin sosiaalista asemaa koskevat tiedot koko väestön käsittävstä väestölaskennan tietokannasta. Viimeisin tutkimus perustuu vuoden 2000 väestölaskentaan. Seuraava tehdään vuoden 2005 väestölaskennasta.

Kuvio 2. Ikäryhmät, uudet rekisteröidyt näkövammaiset vuonna 2007

2.1 Ikäryhmät ja sukupuoli

Näkövammaisuus Suomessa, kuten muissakin korkean elintason maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa painottuu ikääntyneisiin. Rekisteröityjen näkövammaisten keski-ikä (mediaani) on 78 vuotta. Uusien rekisteröityjen keski-ikä vuonna 2007 oli 80 vuotta (Taulukko 3).

Vuositilastossa käytetty viisiluokkainen ikäryhmittely on tehty yleisistä jaotelluista poiketen pääasiassa keskeisten näkövammaisen diagnoosien ikäryhmittäisen esiintymisen perusteella. Ikäryhmät ovat seuraavat (suluissa ikäryhmän prosenttiosuus): lapset ja nuoret, 0 -17 v (5 %), nuoret aikuiset, 18 - 39 v (9 %), keski-ikäiset, 40 - 64 v (18 %), ikääntyvät, 65 - 84 v (39 %) sekä vanhukset, 85 vuotta täyttäneet (29 %). 65 vuotta täyttäneistä käytetään tekstissä nimitystä ikääntyneet. Heitä on yhteensä 68 % rekisteröidyistä.

Näkövammaisten miesten ja naisten ikäjakaumat poikkeavat selvästi toisistaan. Naiset ovat vanhempia kuin miehet. Naisten keski-ikä on 81 vuotta ja miesten 68 vuotta. Miehistä alle 40-vuotiaita on 21 % - naisista vain 10 %. Vastaavasti 65 vuotta täyttäneitä on

miehistä 53 %, mutta naisista peräti 77 %. Naisilla on rekisterissä selkeä enemmistö, 62 %. Miehet ovat kuitenkin enemmistönä nuorimmissa ikäryhmissä aina ikäryhmään 55 - 64 -vuotiaat saakka. Tätä vanhemmissa ikäryhmissä naisia on huomattavasti enemmän kuin miehiä. Naisten lukumäärä 85 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä on 3.5-kertainen miesten lukumäärään verrattuna.

Kuva rekisteröityjen näkövammaisten miesten ja naisten ikäjakaumien eroista täsmentyy, kun tarkastellaan väestöpohjaan suhteutettuja ikä- ja sukupuoli-vakioituja prevalensseja eli esiintyvyyttä. Rekisteröidyn näkövammaisuuden ikä- ja sukupuolivakioitu kokonaisprevalenssi 10 000 henkilöä kohden on 33.6 (vakioimaton: 30.5). Naisten prevalenssi on 37.1 ja miesten 23.7.

Prevalenssit nousevat siirryttäessä nuoremmissa ikäryhmistä vanhempiin. Erittäin jyrkästi prevalenssi kasvaa 65 vuotta vanhemmissa ikäryhmissä. Miesten prevalenssit ovat naisten prevalenssia suuremmat nuoremmissa ikäryhmissä ikäryhmään 55 - 64 -vuotiaat asti, minkä jälkeen naisten prevalenssit ovat suuremmat.

Taulukko 2. Näkövammarekisterin kasvu vuosina 2007 ja 2006

	2007	2006
- Käsitelty uusia ja muutosilmoituksia	1 971	2 026
- Lisätty uusia rekisteröityjä näkövammaisia	1 704	1 781
- joista ko. vuonna näkövammautuneita henkilöitä	1 621	1 724
- Rekisterissä henkilötietueita yhteensä vuoden lopussa	42 753	40 782
- Rekisteröityjä henkilöitä yhteensä vuoden lopussa	37 742	36 040
- Ko. vuonna kuolleita rekisteröityjä	1 393	1 321
- Elossa olevia rekisteröityjä näkövammaisia yhteensä v lopussa	16 185	15 892
- elävien nettolisäys 2007 - 2006	293	424

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Taulukko 3. Rekisteröityjen näkövammaisten ikäryhmät sukupuolen mukaan. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja insidenssi 10 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Kaikki	Väestö	Kaikki rekisteröidyt näkövammaiset 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt näkövammaiset 2007		
		rekist. näköv. lkm	%-jakauma	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	rekist. näköv. lkm	%-jakauma	vakioimaton insidenssi
0 – 14 v	894 590	603	3.7	6.74	1.15	66	4.1	0.74
15 – 24 v	659 186	663	4.1	10.06	1.26	29	1.8	0.44
25 – 34 v	658 633	638	3.9	9.69	1.22	37	2.3	0.56
35 – 44 v	697 681	813	5.0	11.65	1.54	48	3.0	0.69
45 – 54 v	761 531	1 072	6.6	14.08	2.03	70	4.3	0.92
55 – 64 v	753 632	1 372	8.5	18.21	2.59	110	6.8	1.46
65 – 74 v	462 640	1 691	10.4	36.55	3.20	191	11.8	4.13
75 – 84 v	314 299	4 668	28.8	148.52	9.51	617	38.1	19.63
85 v+	98 292	4 665	28.8	474.61	11.08	453	27.9	46.09
Yhteensä	5 300 484	16 185	100.0	30.53	33.57	1 621	100.0	3.06
0 – 17 v	1 096 025	806	5.0	7.35	1.53	77	4.8	0.70
18 – 39 v	1 440 466	1 475	9.1	10.24	2.80	73	4.5	0.51
40 – 64 v	1 888 762	2 880	17.8	15.25	5.45	210	13.0	1.11
65 – 84 v	776 939	6 359	39.3	81.85	12.42	808	49.8	10.40
85 v+	98 292	4 665	28.8	474.61	11.08	453	27.9	46.09
keski-ikä		78				80		

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Jatkuu seur.sivulla

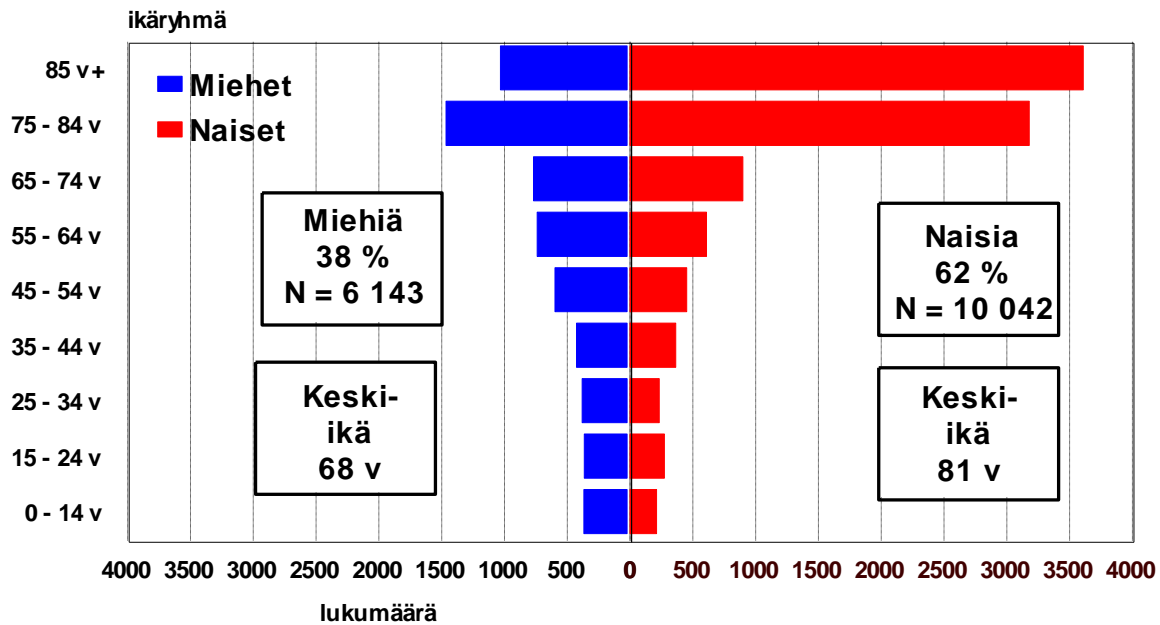
Taulukko 3 jatkuu

Miehet	Väestö	Kaikki rekisteröidyt näkövammaiset 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt näkövammaiset 2007		
Ikäryhmä	väkiluku 2007	rekist. näköv. lkm	%-jaukuma	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	rekist. näköv. lkm	%-jaukuma	vakioimaton insidenssi
0 – 14 v	456 679	368	6.0	8.06	1.42	40	7.1	0.88
15 – 24 v	336 799	365	5.9	10.84	1.41	13	2.3	0.39
25 – 34 v	337 857	381	6.2	11.28	1.47	18	3.2	0.53
35 – 44 v	354 974	426	6.9	12.00	1.64	24	4.3	0.68
45 – 54 v	382 274	597	9.7	15.62	2.30	35	6.3	0.92
55 – 64 v	372 699	739	12.0	19.83	2.85	61	10.9	1.64
65 – 74 v	212 611	769	12.5	36.17	2.96	77	13.8	3.62
75 – 84 v	118 424	1 466	23.9	123.79	5.65	194	34.6	16.38
85 v+	24 470	1 032	16.8	421.74	3.97	98	17.5	40.05
Yhteensä	2 596 787	6 143	100.0	23.66	23.66	560	100.0	2.16
0 – 17 v	559 475	478	7.8	8.54	1.84	44	7.9	0.79
18 – 39 v	737 185	825	13.4	11.19	3.18	37	6.6	0.50
40 – 64 v	944 622	1 573	25.6	16.65	6.06	110	19.6	1.16
65 – 84 v	331 035	2 235	36.4	67.52	8.61	271	48.4	8.19
85 v+	24 470	1 032	16.8	421.74	3.97	98	17.5	40.05
keski-ikä		68				75		

Naiset	Väestö	Kaikki rekisteröidyt näkövammaiset 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt näkövammaiset 2007		
Ikäryhmä	väkiluku 2007	rekist. näköv. lkm	%-jaukuma	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	rekist. näköv. lkm	%-jaukuma	vakioimaton insidenssi
0 – 14 v	437 911	235	2.3	5.37	0.87	26	2.5	0.59
15 – 24 v	322 387	298	3.0	9.24	1.10	16	1.5	0.50
25 – 34 v	320 776	257	2.6	8.01	0.95	19	1.8	0.59
35 – 44 v	342 707	387	3.9	11.29	1.43	24	2.3	0.70
45 – 54 v	379 257	475	4.7	12.52	1.76	35	3.3	0.92
55 – 64 v	380 933	633	6.3	16.62	2.34	49	4.6	1.29
65 – 74 v	250 029	922	9.2	36.88	3.41	114	10.7	4.56
75 – 84 v	195 875	3 202	31.9	163.47	11.84	423	39.9	21.60
85 v+	73 822	3 633	36.2	492.13	13.44	355	33.5	48.09
Yhteensä	2 703 697	10 042	100.0	37.14	37.14	1 061	100.0	3.92
0 – 17 v	536 550	328	3.3	6.11	1.21	33	3.1	0.62
18 – 39 v	703 281	650	6.5	9.24	2.40	36	3.4	0.51
40 – 64 v	944 140	1 307	13.0	13.84	4.83	100	9.4	1.06
65 – 84 v	445 904	4 124	41.1	92.49	15.25	537	50.6	12.04
85 v+	73 822	3 633	36.2	492.13	13.44	355	33.5	48.09
keski-ikä		81				81		

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Kuvio 3. Rekisteröityjen näkövammaisten ikäryhmät sukupuolen mukaan

Näkövammarekisterin vuositilasto 2007

N = 16 185

Uusien vuonna 2007 rekisteröityjen näkövammaisten ikäjakauma

Väestön ikääntyminen näkyy selvästi tarkasteltaessa uusien rekisteröityjen näkövammaisten ikäjakaumia. 65 vuotta täyttäneiden osuus on viime vuosina kasvanut. Vuonna 1998 tämän ryhmän osuus ylitti ensimmäisen kerran 80 %. Lasten ja nuorten (0 - 17-vuotiaiden) osuus uusista rekisteröidyistä on nyt 4.8 %, nuorten aikuisten (18 - 39-

vuotiaat) osuus on 4.5 %, keski-ikäisten (40 - 64-vuotiaat) osuus on 13.0 % ja ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneet) osuus on 77.7 %. Näkövammaisten naisten ja miesten ikäero näkyy myös uusilla rekisteröidyillä selkeästi. 65 vuotta täyttäneiden osuus uusilla rekisteröidyillä miehillä on 66 % mutta naisilla peräti 84 %.

2.2 Alueellinen jakautuminen

Jakautumat on muodostettu rekisteriin ilmoitetun henkilön asuinkunnan (31.12.2007) perusteella. Asuinkunnat saadaan henkilötunnusten avulla suoraan väestön keskusrekisteristä vuosittaisen päivityksen yhteydessä. Koko rekisteritoiminnan ajan vuodesta 1983

alkaen on ilmoituksia tullut väestöpohjaan suhteutettuna eniten Itä- ja Pohjois-Suomesta. Tämä viestii sekä näkövammaisuuden esiintymisen alueellisista eroista että eroista ilmoitusaktiiviteetissa. Todennäköisesti jälkimmäinen tekijä vaikuttaa enemmän.

Prevalenssit sairaanhoitopiireittäin

Rekisteröidyn näkövammaisuuden ikä- ja sukupuolivakioitu kokonaisprevalenssi 10 000 asukasta kohden on 33.3 (vakioimaton 30.5). Kuopion yliopistolaisen keskussairaalaapiirin vastuualueella prevalenssi on korkein (41.8) ja Oulun YKSP:n alueella lähes yhtä korkea (40.1). Turun YKSP:n alueella prevalenssi (32.7) on lähes koko maan prevalenssin tasolla. Muilla alueilla prevalenssit ovat pienemmät. Tampereen YKSP:n alueella prevalenssi on 31.8 ja Helsingin YKSP:ssä 26.6.

Yksittäisten sairaanhoitopiirien prevalensseissa on suuret erot. Korkein prevalenssi on jo pitkään ollut Itä-Savon shp:ssä (66.2), jossa se on kaksinkertainen koko maan keskiarvoon nähden. Muita erityisen korkean prevalenssin sairaanhoitopiirejä ovat Lappi (46.4), Pohjois-Savo (44.2), Keski-Pohjan-

maa (43.2), Länsi-Pohja (42.8), Pohjois-Pohjanmaa (39.5), Pohjois-Karjala (38.7), Etelä-Pohjanmaa (38.4), Kanta-Häme (37.86), Etelä-Pohjanmaa (38.1), Etelä-Savo (36.9), Keski-Suomi (36.6) sekä Satakunta (35.4). Matalimmat prevalenssit ovat Kymenlaakso (22.6), Helsinki-Uusimaalla (26.9), Pirkanmaalla (27.0), Ahvenanmaalla (27.6) sekä Vaasassa (29.9) sekä Etelä-Karjalassa (30.4).

Sairanhoitopiirien väliset erot ovat viime vuosina pienentyneet. Korkein prevalenssi on kuitenkin edelleen lähes kolminkertainen matalimpaan verrattuna. Näin suuret erot eivät voi selittyä pelkästään näkövammaisuuden esiintymisen mahdollisilla eroilla sairaanhoitopiireittäin. Ilmoitusaktiiviteetin erot vaikuttavat.

Insidenssit sairaanhoitopiireittäin

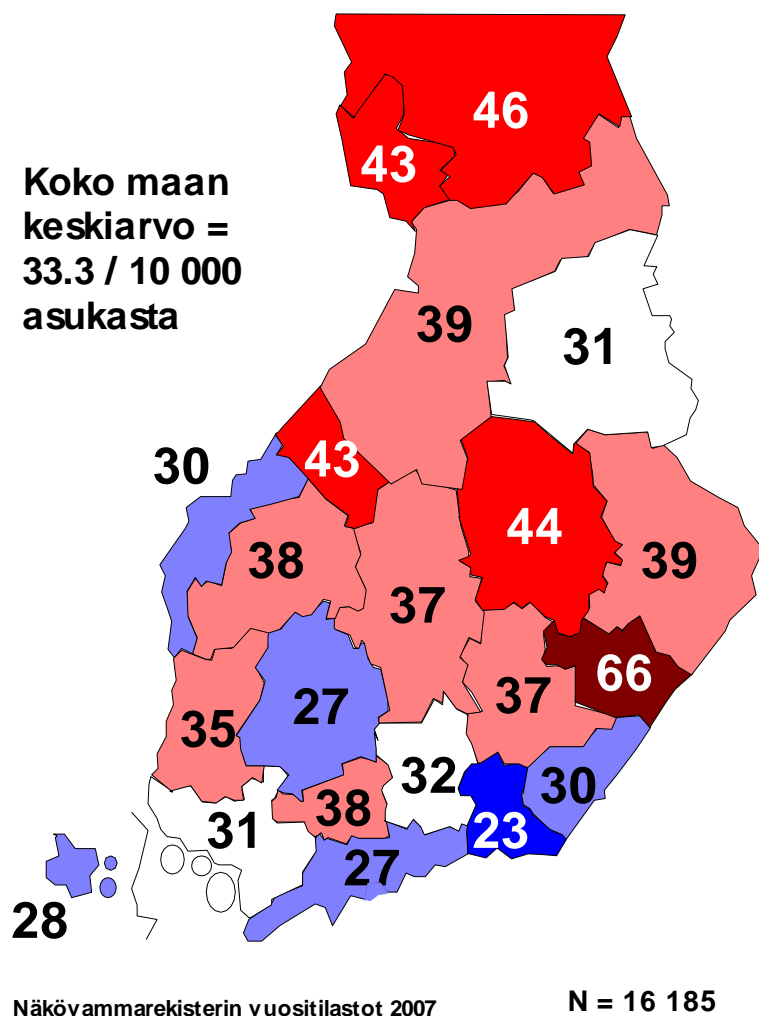
Uusien, vuonna 2007 rekisteriin ilmoitettujen henkilöiden mukaan laskettujen insidenssien jakauma on hyvin samankaltainen kuin koko rekisteriaineis-

tosta laskettujen prevalenssienkin jakauma. Rekisteröidyn näkövammaisuuden (vakioimaton) insidenssi on 3.1 koko maassa 10 000 henkeä kohden.

Korkein incidenssi vuonna 2007 on Itä-Savon shp:n 10.6. Se on kolminkertainen koko maan lukujen mukaan laskettuun incidenssiin verrattuna. Muita korkean incidenssin alueita vuonna 2007 ovat Keski-Pohjanmaa (4.9), Pohjois-Savo (4.7), Vaasa (4.5), Kainuu (4.2), Länsi-Pohja (4.1) ja Keski-Suomi (4.1). Näissä sairaanhoitopiireissä incidenssit ovat 1.3 - 1.6 -kertaisia koko maan lu-

kujen perusteella laskettuun incidenssiin verrattuna. Vähiten uusia näkövammarekisteri-ilmoituksia on väestöpohjaan verrattuna tullut vuonna 2007 Ahvenanmaalta (0.4), Kymenlaaksosta (1.4), Pohjois-Karjalasta (1.5) sekä Pirkanmaalta (1.6). Näissä incidenssit ovat vähemmän kuin puolet koko maan incidenssistä.

Kuvio 4. Rekisteröidyn näkövammaisuuden vakioidut prevalenssit / 10 000 asukasta sairaanhoitopiireittäin

Taulukko 4. Rekisteröidyt näkövammaiset yliopistollisten keskussairaaloiden vastuualueiden mukaan sairaanhoitopiireittäin. Lukumäärä, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuoli vakioitu prevalenssi ja insidenssi 10 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Sairaanhoitopiiri yliopistosairaalan vastuualuejaon mukaan	Väestö	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007			Uudet rekisteröidyt 2007	
	väkiluku 2007	lkm	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	vakioimaton insidenssi
Helsingin YKSP	1 783 856	3 942	22.10	26.63	467	2.62
01 Uusimaa ja Helsinki	1 476 751	3 138	21.25	26.91	400	2.71
08 Kymenlaakso	179 276	417	23.26	22.61	25	1.39
09 Etelä-Karjala	127 829	387	30.27	30.38	42	3.29
Turun YKSP	689 771	2 245	32.55	32.73	179	2.60
03 Varsinais-Suomi	464 315	1 415	30.48	31.34	110	2.37
04 Satakunta	225 456	830	36.81	35.39	69	3.06
Tampereen YKSP	1 219 378	3 768	30.90	31.77	358	2.94
05 Kanta-Häme	171 449	648	37.80	38.08	61	3.56
06 Pirkanmaa	474 526	1 177	24.80	27.01	75	1.58
07 Päijät-Häme	211 317	664	31.42	31.73	74	3.50
15 Etelä-Pohjanmaa	194 463	768	39.49	38.39	73	3.75
16 Vaasa	167 623	511	30.49	29.94	75	4.47
Kuopion YKSP	851 066	3 537	41.56	41.77	349	4.10
10 Etelä-Savo	102 245	408	39.90	36.88	34	3.33
11 Itä-Savo	58 352	458	78.49	66.24	62	10.63
12 Pohjois-Karjala	170 896	655	38.33	38.74	25	1.46
13 Pohjois-Savo	248 872	1 081	43.44	44.22	117	4.70
14 Keski-Suomi	270 701	935	34.54	36.61	111	4.10
Oulun YKSP	729 260	2 569	35.23	40.14	261	3.58
17 Keski-Pohjanmaa	77 680	322	41.45	43.22	38	4.89
18 Pohjois-Pohjanmaa	386 972	1 227	31.71	39.45	118	3.05
19 Kainuu	80 218	247	30.79	30.63	34	4.24
20 Länsi-Pohja	65 835	277	42.07	42.79	27	4.10
21 Lappi	118 555	496	41.84	46.38	44	3.71
22 Ahvenanmaa	27 153	72	26.52	27.62	1	0.37
Asuinpaikka tuntematon		52			6	
Yhteensä	5 300 484	16 185	30.53	33.28	1 621	3.06

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.3 Näkövamman diagnoosi

Rekisteri-ilmoituslomakkeeseen silmälääkäri merkitsee ykködiagnoosiksi sen diagnoosin, joka on viimeksi heikentänyt paremman silmän näköä. Tämän lisäksi voidaan ilmoittaa kolme muuta diagnoosia. Diagnoosijakaumat tehdään ykködiagnoosien perusteella. Erilaisia ykködiagnooseja on rekisterissä yli 300. Ilmoitetut diagnoosit luokitellaan rekisterissä ICD-9 -tautiluoki-

tukseen perustuvan, erityisesti silmätauteja koskevan sovellutuksen mukaan (Coding Manual for Medical Eye Services, Based on ICD-9 Coding Manual). Luokittelu on sekä anatominen että tyyppin mukainen. Tämä luokitus on silmätautien osalta tarkempi kuin yleisesti käytössä olevat ICD-9 - ja ICD-10 -tautiluokitukset.

Silmätautien sanastoa

360.21 Patologinen likitaitteittuus on vaikea-asteinen taittovika, josta käytetään myös nimitystä myopia maligna. Sen aiheuttaa silmän liiallinen piteneminen, joka voi johtaa verkkokalvon repeytymiseen ja irtaumaan sekä näön menetykseen.

362.01 Diabeettinen retinopatia (ei-proliferatiivinen) on tavallisimmin aikuisiällä alkaneen diabeteksen aiheuttama verkkokalvon vaurio, johon ei liity uudissuonten muodostumista.

362.02 Diabeettinen retinopatia (proliferatiivinen) on tavallisimmin insuliinihoitoisen, nuoruusiässä alkaneen diabeteksen aiheuttama verkkokalvon vaurio, johon liittyy uudissuonten muodostumista. Tällöin esiintyy helposti silmänsisäisiä verenvuotoja ja kehittyy sidekudosta. Tämä voi johtaa verkkokalvon irtaumaan ja näön menetykseen.

362.21 Keskosen verkkokalvosairaus (ROP, retinopathia praematuritatis) on keskosuuden ja sen takia

annetun happihoidon aiheuttama verkkokalvon vaurio, joka voi johtaa verkkokalvon irtautumiseen ja lopulta silmän sokeutumiseen.

362.50 - 52 Ikääntyneiden makuladegeneraatio (AMD, ARM) on sairaus, joka on yleinen ikääntyneillä. Silmän(pohjan) tarkan näön alueelle kehittyy solujen toimintahäiriö, joka johtaa keskeisen näön heikkenemiseen.

362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat on diagnoosiryhmä, johon kuuluvat mm. retinitis pigmentosa sekä Usherin syndrooma. Näille on tyypillistä näkökentän alueellinen asteittainen hämärtyminen tai kaventuminen, joka voi johtaa mm. "putkinäön" syntymiseen.

365 Glaukooma on silmätauti, josta aiemmin on käytetty nimityksiä "silmänpainetauti" ja "viherkaihi". Sitä pidetään nykyään näköhermon sairauteena. Kahdella kolmasosalla potilaista silmänpaine on kohonnut. Glaukooma syntyy kun näköhermo ei kestä kohon-

nutta painetta. Se voi johtaa näköhermon surkastumiseen ja näkökentän menetykseen. Yleisin glaukoomatyyppi on avokulmaglaukooma.

368 Näkökentän puutokset ja muut häiriöt. Suurin osa näkökentän puutoksista on aivovammojen aiheuttamia. Tähän näönhäiriöiden ryhmään kuuluvat myös mm. karsastus ja värisokeus.

377 Näköratojen ei-synnynnäiset (hankitut) viat. Tähän ryhmään kuuluvat kaikki ne näköhermojen ja muiden näköratojen viat, jotka eivät ole synnynnäisiä kehityshäiriöitä. Näitä ovat mm. näköhermon pään (papillan) tur-

votus, näköhermon tulehdus ja surkastuma, näköhermojen risteyksen (kiasma) viat sekä näkökeskuksen viat. Näkökentän puutokset ovat tyypillisiä tälle ryhmälle.

379.5 Silmävärve (nystagmus) on silmälihasten hallintahäiriöistä johtuvaa silmien tahatonta liikettä.

743 Synnynnäiset kehityshäiriöt. Tähän ryhmään luetaan lukuisa määrä erilaisia synnynnäisiä epämuodostumia ja kehityshäiriöitä. Näitä ovat mm. synnynnäinen harmaakaihi sekä silmän etuosan, takaosan ja näköratojen synnynnäiset kehityshäiriöt.

Diagnoosijakauma

Näkövammaan diagnoosi on voimakkaasti ikään liittyvä tekijä. Eri ikäryhmissä on erilainen näkövammaan diagnoosijakauma. Taulukossa 5 ja kuviossa 5 esitetään kaikkien rekisteröityjen jakautuminen ykkösdiaagnoosin mukaan. Koska valtaosa näkövammaisista on ikääntyneitä, ikääntyneille tyypilliset diagnoosit hallitsevat jakaumaa.

Yleisin näkövammaan aiheuttaja Suomessa ja muissakin korkean elintason maissa on ikääntyneiden makuladegeneraatio, jonka osuus kaikista diagnooseista on 42.0 %. Toisella sijalla on verkkokalvon perinnöllisten rappeumien ryhmä (9.3 %) ja kolmannella sijalla näköratojen ei-synnynnäiset viat 9.1 %:n osuudella. Seuraavina ovat diabeettinen retinopatia (6.9 %), glaukooma (6.3 %) sekä synnynnäiset kehityshäiriöt (5.0 %). Diabeettisessa retinopatiassa proliferatiivista tyyppiä on enemmän kuin ei-proliferatiivista

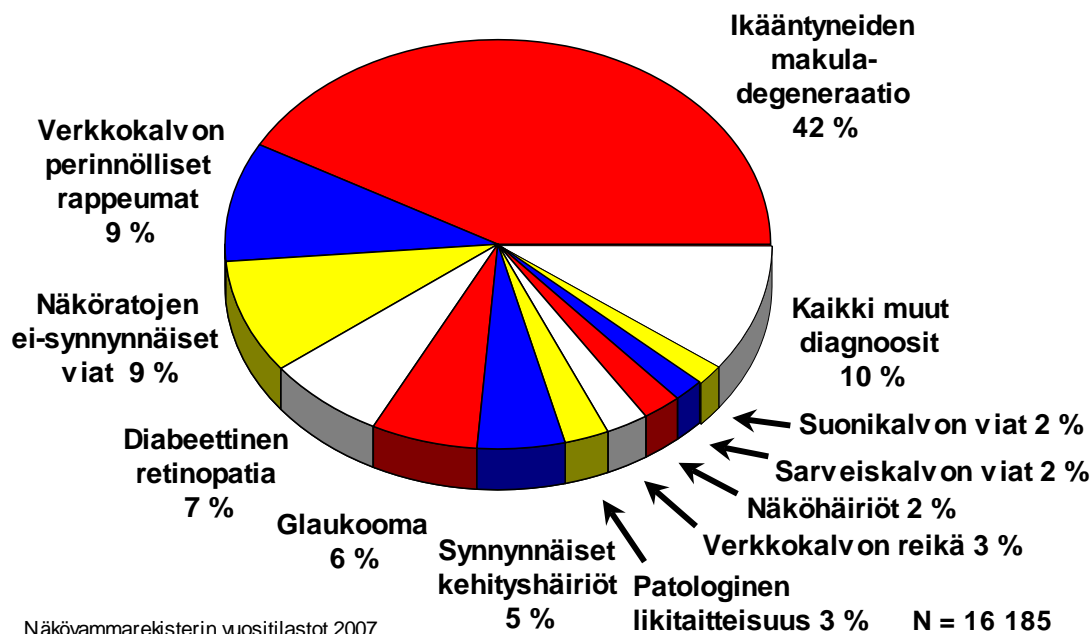
tyyppiä. Nämä kuusi yleisintä diagnoosiryhmää kattavat lähes 80 % kaikista diagnooseista. Seuraavaksi yleisimmät näkövammaan aiheuttajat ovat patologinen likitaitteisuus (2.6 %), verkkokalvon reikä (2.6 %), näkökentän puutokset ja muut näköhäiriöt (2.4 %), sarveiskalvon viat (1.9 %), sekä suonikalvon viat (1.7 %).

Väestön ikääntyminen näkyy tarkasteltaessa uusien, vuonna 2007 rekisteriin ilmoitettujen henkilöiden näkövammojen diagnoosijakaumaa. Ikääntyneille tyypilliset diagnoosiryhmät ovat listan kärjessä. Ikääntyneiden makuladegeneraatio (AMD) käsitti vuonna 2007 yli 50 % kaikista uusien rekisteröityjen diagnooseista, glaukooma lähes kahdeksan prosenttia sekä diabeettinen retinopatia lähes seitsemän. Näistä AMD ja glaukooma ovat kasvamassa, diabeettinen retinopatia on hienoisessa laskussa.

Toimintavuonna rekisteriin tuli poikkeuksellisen paljon henkilöitä diagnoosilla "Amaurosis NUD" eli tarkemmin määrittelemätön sokeus. Tämä näkyy taulukon viimeisellä rivillä ryhmän "Kaikki muut diagnoosit" suurena osuutena uusista diagnooseista. Nämä henkilöt ovat hoitoilmoitusrekisteristä poimittuja sokeita, joille tullaan hakemaan tarkemmat näkövammamman diagnoosit.

Diabeettisen retinopatian hienoisen laskun ohella laskussa ovat seuraavat diagnoosit ja diagnoosiryhmät: verkkokalvon perinnölliset rappeumat; verkkokalvon irtoaminen, keskosen verkkokalvosairaus ROP, näköratojen ei-synnynnäiset viat, synnynnäiset kehityshäiriöt sekä patologinen likitaitteisuus.

Kuvio 5. Näkövammamman diagnoosi, kaikki rekisteröidyt

Taulukko 5. Rekisteröityjen näkövammaisten näkövammadiagnoosit. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Koodi ja diagnosoiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	%	vakioimaton insid.
361. 362 VERKKOKALVON VIAT	10 625	65.6	200.45	224.29	1 091	67.3	20.58
362.50-52 Ikääntyneiden makuladegeneraatio (AMD)	6 797	42.0	128.23	149.12	854	52.7	16.11
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	1 503	9.3	28.36	28.58	40	2.5	0.75
362.02 Diabeettinen retinopatia (proliferatiivinen)	654	4.0	12.34	12.56	73	4.5	1.38
362.01 Diabeettinen retinopatia (ei-proliferatiivinen)	431	2.7	8.13	8.74	34	2.1	0.64
362.54 Verkkokalvon reikä	415	2.6	7.83	8.98	35	2.2	0.66
362.3 Verkkokalvon verisuonitukos	229	1.4	4.32	4.63	22	1.4	0.42
361 Verkkokalvon irtoaminen	172	1.1	3.24	3.32	8	0.5	0.15
362.21 Keskosien verkkokalvosairaus (ROP, retinopathia praematuritatis)	168	1.0	3.17	3.18	1	0.1	0.02
Muut verkkokalvon viat	256	1.6	4.83	5.17	24	1.5	0.45
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	1 465	9.1	27.64	27.93	83	5.1	1.57
377.1 Näköhermon surkastuminen	714	4.4	13.47	13.65	30	1.9	0.57
377.7 Näkökeskuksen viat	396	2.4	7.47	7.52	34	2.1	0.64
377.3 Näköhermon tulehdus	192	1.2	3.62	3.63	12	0.7	0.23
Muut näköratojen ei-synnyynn. viat	163	1.0	3.08	3.13	7	0.4	0.13
365 GLAUKOOMA	1 015	6.3	19.15	20.66	127	7.8	2.40
365.1. 365.52 Avokulmaglaukoomat	811	5.0	15.30	16.67	106	6.5	2.00
- joista 365.52 Glaucoma capsulare	281	1.7	5.30	5.96	48	3.0	0.91
Muut glaukoomat	204	1.3	3.85	3.98	21	1.3	0.40
743 SYNNYNNÄISET KEHITYSHÄIRIÖT	815	5.0	15.38	15.50	25	1.5	0.47
743.3 Synnyynnäinen harmaakaihi	246	1.5	4.64	4.70	9	0.6	0.17
743.5 Silmän takaosan synn. k.häiriö	208	1.3	3.92	3.95	2	0.1	0.04
743.7 Näköratojen synn.kehit.häiriöt	180	1.1	3.40	3.40	8	0.5	0.15
Muut synnyynnäiset kehityshäiriöt	181	1.1	3.41	3.45	6	0.4	0.11
360.21 Patologinen likitaitteisuus	428	2.6	8.07	8.75	16	1.0	0.30
368 Näkökentän puutokset, muut häir	383	2.4	7.23	7.29	39	2.4	0.74
370-371 Sarveiskalvon viat	302	1.9	5.70	7.29	27	1.7	0.51
363 Suonikalvon viat	270	1.7	5.09	5.24	9	0.6	0.17
379.5 Silmävärve (nystagmus)	122	0.8	2.30	2.31	2	0.1	0.04
364 Värikalvon ja sädekehän viat	105	0.6	1.98	2.07	4	0.2	0.08
871, 950 ym. Haavat ja vauriot	79	0.5	1.49	1.49	0	0.0	0.00
Kaikki muut diagnoosit ja tarkemmin määrittelemättömät	576	3.6	10.87	10.96	198	12.2	3.74
Yhteensä	16 185	100.0	305.35	332.82	1 621	100.0	30.58

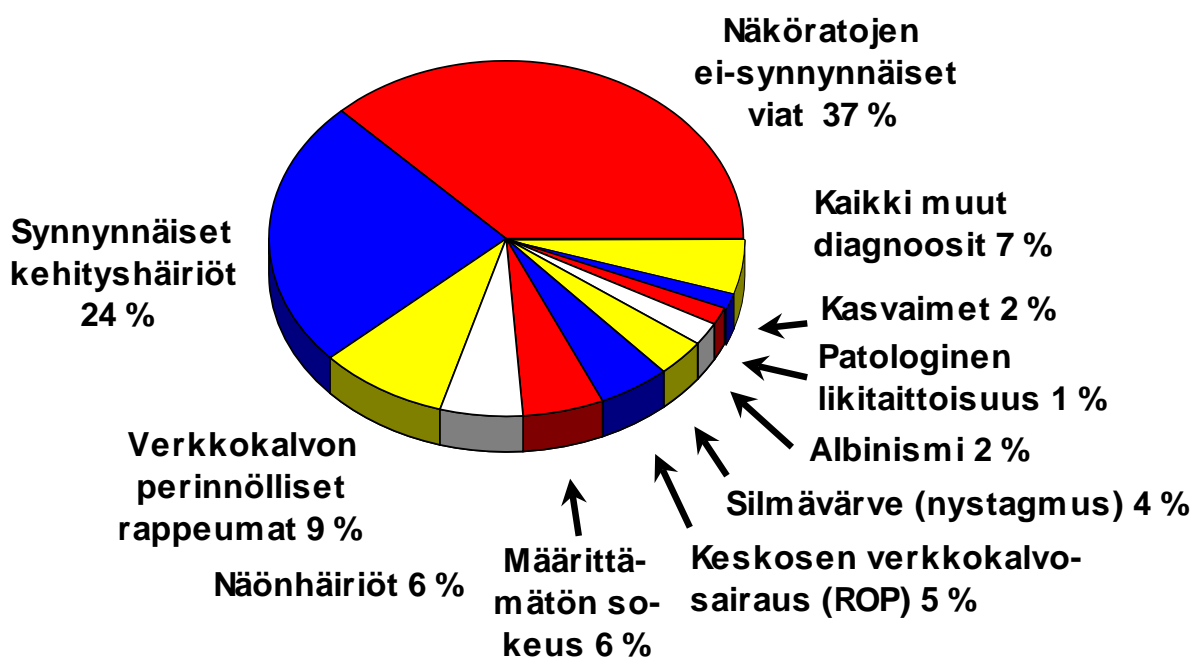
Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Diagnoosi ikäryhmittäin

Lasten ja nuorten (0 - 17-vuotiaiden) näkövammojen diagnooseja hallitsevat näköratojen ei-synnynnäisten vikojen ryhmä (osuus 37 %) sekä synnynnäiset kehityshäiriöt (24 %). Seuraavina tulevat verkkokalvon perinnölliset rappeumat (9 %), ryhmä näkökentän puutokset ja muut näönhäiriöt (5.5 %) sekä keskosen verkkokalvosairaus ROP (5 %). Näköratojen ei-synnynnäiset viat on uusien ilmoitusten valossa viime vuosina voimakkaasti nostanut osuuttaan tässä ikäryhmässä. Nyt nousu on

pysähtynyt. Synnynnäiset kehityshäiriöt ovat olleet jo pitkään laskussa. Vuonna 2007 niiden osuus uusista diagnooseista oli runsaat 15 %. Verkkokalvon perinnöllisten rappeutumien osuus uusista on vain 2.6 %. Uusien ilmoitusten joukossa näkyvät "Amaurosis NUD" -diagnoosilla rekisteröidyt suhteellisen suurena joukkona. He sisältyvät ryhmään "Kaikki muut diagnoosit ja tarkemmin määrittelemättömät" (Taulukko 6 ja kuvio 6).

Kuvio 6. Näkövammadiagnoosi, rekisteröidyt lapset ja nuoret alle 18 v

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

N = 806

Taulukko 6. Rekisteröityjen näkövammaisten lasten ja nuorten (0 – 17 v) näkövammadiagnoosit. Lukumäärä, %-jakauma, prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

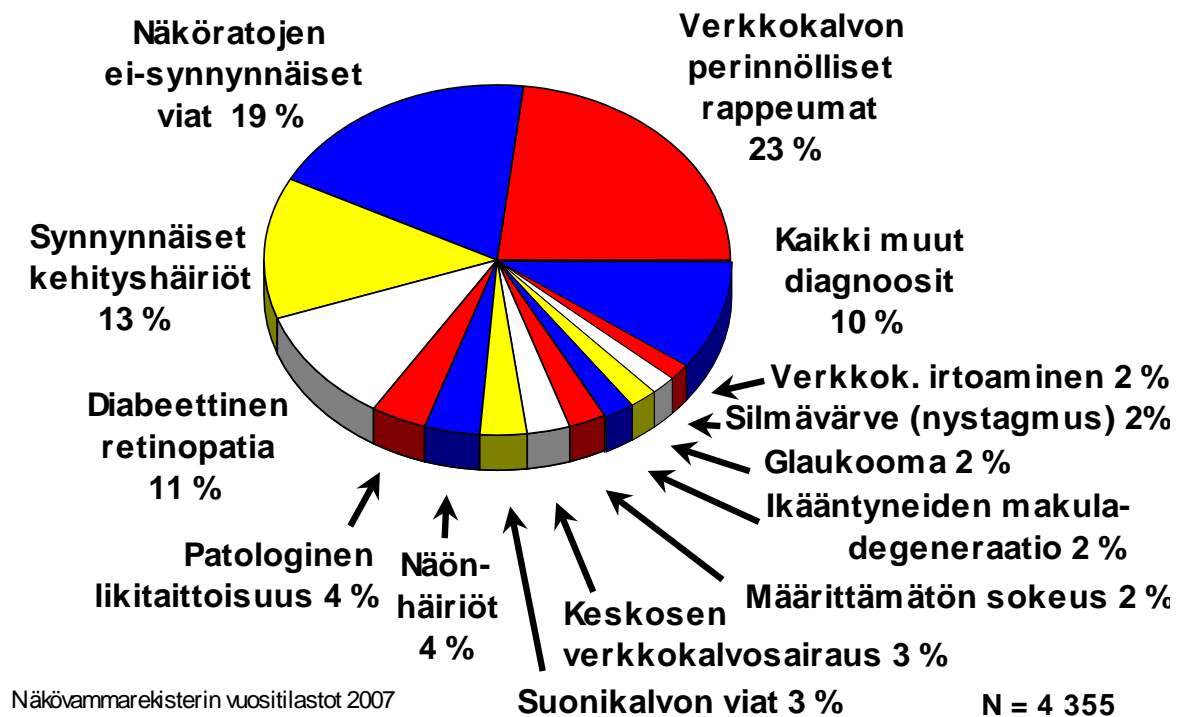
Koodi ja diagnoosiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007			Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	%	prevalenssi	lkm	%	insidenssi
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	300	37.2	27.4	24	31.2	2.2
377.1 Näköhermon surkastuminen	172	21.3	15.7	15	19.5	1.4
377.7 Näkökeskuksen viat	116	14.4	10.6	9	11.7	0.8
Muut näköratojen ei-synnyynn. viat	12	1.5	1.1	0	0.0	0.0
743 SYNNYNNÄISET KEHITYSHÄIRIÖT	197	24.4	18.0	12	15.6	1.1
743.5 Silmän takaosan synn. k.häir.	59	7.3	5.4	1	1.3	0.1
743.7 Näköratojen synnyynn. k.häir.	57	7.1	5.2	6	7.8	0.5
743.3 Synnyynnäinen harmaakaihi	35	4.3	3.2	1	1.3	0.1
Muut synnyynnäiset kehityshäiriöt	46	5.7	4.2	4	5.2	0.4
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	72	8.9	6.6	2	2.6	0.2
368 Näkökentän puutos, muut häiriöt	44	5.5	4.0	2	2.6	0.2
362.21 Keskosen verkkokalvosairaus (ROP retinopathia praematuritatis)	40	5.0	3.6	1	1.3	0.1
379.5 Silmävärve (Nystagmus)	28	3.5	2.6	1	1.3	0.1
270 Albinismi	17	2.1	1.6	2	2.6	0.2
360.21 Patologinen likitaitteisuus	13	1.6	1.2	1	1.1	0.1
190 ym. Kasvaimet	12	1.5	1.1	0	0.0	0.0
367 Valontaitto- ym. viat	11	1.4	1.0	1	1.1	0.1
378 Karsastus ja muut silmien yhteisnäön viat	7	0.9	0.6	0	0.0	0.0
363 Suonikalvon viat	6	0.7	0.5	1	1.1	0.1
Kaikki muut diagnoosit ja tarkemmin määrittelemättömät	59	7.3	5.4	30	39.0	2.7
Yhteensä	806	100.0	74.0	77	100.0	7.0

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Työikäisten (18 - 64 -vuotiaat) yleisin näkövamman diagnosoiryhmä on verkkokalvon perinnölliset rappeumat, jonka osuus on 23.3 %. Näköratojen ei-synnynnäisten vikojen osuus on 19.2 %, synnynnäisten kehityshäiriöiden osuus 12.9 % ja diabeettisen retinopatian osuus 10.9 % (joista valta-

osa on proliferatiivista muotoa). Uusien ilmoitusten joukossa oli eniten diabeettisen retinopatian (lähes 19 %), näköratojen ei-synnynnäisten vikojen (13 %) ja verkkokalvon perinnöllisten rappeumien (12 %) vuoksi näkövammautuneita (Taulukko 7 ja kuvio 7).

Kuvio 7. Näkövamman diagnoosi, rekisteröidyt työikäiset (18 – 64 v)

Taulukko 7. Työikäisten (18 – 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten näkövammadiagnoosit. Lukumäärä, %-jakauma, prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Koodi ja diagnosoiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007			Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	%	prevalenssi	lkm	%	insidenssi
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	1 013	23.3	30.4	35	12.4	1.1
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	836	19.2	25.1	36	12.7	1.1
377.1 Näköhermon surkastuminen	475	10.9	14.3	14	4.9	0.4
377.3 Näköhermon tulehdus	152	3.5	4.6	8	2.8	0.2
377.7 Näkökeskuksen viat	134	3.1	4.0	10	3.5	0.3
Muut näköratojen ei-synnyttäiset viat	75	1.7	2.3	2	0.7	0.1
743 SYNNYNNÄISET KEHITYSHÄIRIÖT	560	12.9	16.8	12	4.2	0.4
743.3 Synnyttäinen harmaakaihi	185	4.2	5.6	7	2.5	0.2
743.5 Silmän takaosan synnytt.k.häiriöt	135	3.1	4.1	1	0.4	0.0
743.7 Näköratojen synnytt.k.häiriöt	119	2.7	3.6	2	0.7	0.1
Muut synnyttäiset kehityshäiriöt	121	2.8	3.6	2	0.7	0.1
362.0 Diabeettinen retinopatia	474	10.9	14.2	53	18.7	1.6
360.21 Patologinen likitaitteisuus	169	3.9	5.1	7	2.5	0.2
368 Näkökentän puutos, muut häiriöt	165	3.8	5.0	19	6.7	0.6
363 Suonikalvon viat	135	3.1	4.1	3	1.1	0.1
362.21 Keskosen verkkokalvosairaus (ROP, retinopathia praematuritatis)	128	2.9	3.8	0	0.0	0.0
362.50-52 Ikääntyneiden makula-degeneraatio (AMD)	92	2.1	2.8	9	3.2	0.3
365 Glaukooma	86	2.0	2.6	9	3.2	0.3
379.5 Silmävärve (nystagmus)	78	1.8	2.3	1	0.4	0.0
361 Verkkokalvon irtoaminen	67	1.5	2.0	4	1.4	0.1
370-371 Sarveiskalvon viat	66	1.5	2.0	3	1.1	0.1
364 Värikanalon ja sädekehän viat	54	1.2	1.6	2	0.7	0.1
270 Albinismi	51	1.2	1.5	1	0.4	0.0
871. 921. 940. 950 ja 360.5 Haavat ja vauriot silmässä, silmän ympäristössä, näköradoissa tai aivoissa	50	1.1	1.5	1	0.4	0.0
Kaikki muut diagnosit ja tarkemmin määrittelemättömät	331	7.6	9.9	88	31.1	2.6
Yhteensä	4 355	100.0	130.8	283	100.0	8.5

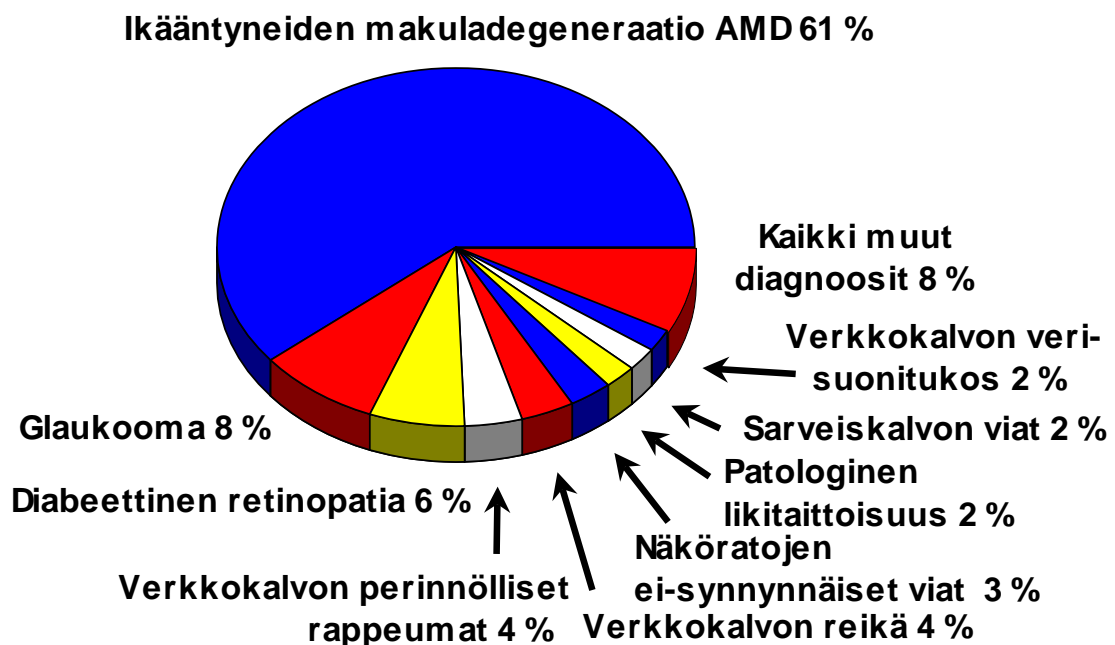
Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ylivoimaisesti yleisin näkövamma-diagnoosi on verkkokalvon keskeisen osan ikärappeuma, joka kattaa jo yli 60 % kaikista diagnooseista. Seuraavina tulevat glaukooma (8.4 %) ja diabeettinen retinopatia (6.3 %), jossa ei-proliferatiivinen tyyppi on vallitseva. Uusien rekisteröityjen osalta verkko-

kalvon keskeisen osan ikärappeuma kasvattaa jatkuvasti osuuttaan. Vuonna 2007 sen osuus uusista oli peräti 67 %.

Glaukooman osuus uusista on sekin noussut, vuonna 2007 osuus oli 9.4 %. Diabeettisen retinopatian osuus uusista on runsaat 5 % (Taulukko 8 ja kuvio 8).

Kuvio 8. Näkövamma-diagnoosi, rekisteröidyt ikääntyneet (65v+)

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

N = 11 024

Taulukko 8. Ikääntyneiden (65v+) rekisteröityjen näkövammaisten näkövammadiagnoosit. Lukumäärä, %-jakauma, prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Koodi ja diagnosiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007			Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	%	prevalenssi	lkm	%	insidenssi
362.50-52 Ikääntyneiden makula-degeneraatio (AMD)	6 705	60.8	766.1	845	67.0	96.5
365 GLAUKOOMA	929	8.4	106.1	118	9.4	13.5
365.1. 365.52 Avokulmaglaukoomat	755	6.8	86.3	100	7.9	11.4
- joista 365.52 Glaucoma capsulare	276	2.5	31.5	46	3.6	5.3
Muut glaukoomat	174	1.6	19.9	18	1.4	2.1
362.0 Diabeettinen retinopatia	694	6.3	79.3	67	5.3	7.7
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	418	3.8	47.8	3	0.2	0.3
362.54 Verkkokalvon reikä	401	3.6	45.8	35	2.8	4.0
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	329	3.0	37.6	23	1.8	2.6
377.1 Näköhermon surkastuminen	123	1.1	14.1	7	0.6	0.8
377.7 Näkökeskuksen viat	90	0.8	10.3	9	0.7	1.0
Muut näköratojen ei-synnyynn. viat	116	1.1	13.3	7	0.6	0.8
360.21 Patologinen likitaitteisuus	246	2.2	28.1	8	0.6	0.9
370-371 Sarveiskalvon viat	235	2.1	26.9	24	1.9	2.7
362.3 Verkkokalvon verisuonitukos	223	2.0	25.5	22	1.7	2.5
368 Näkökentän puutos, muut häiriöt	174	1.6	19.9	18	1.4	2.1
363 Suonikalvon viat	129	1.2	14.7	5	0.4	0.6
361 Verkkokalvon irtoaminen	101	0.9	11.5	4	0.3	0.5
Kaikki muut diagnoosit	440	4.0	50.3	89	7.1	10.2
Yhteensä	11 024	100.0	1 259.6	1 261	100.0	144.1

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.4 Näkövamman vaikeusaste

Rekisteri käyttää näkövammojen vaikeusasteen luokittelussa Maailman Terveysjärjestön (WHO) suositusta. Luokittelusta tarkemmin katso luku 1.1 Näkövammaisuuden määrittely ja luokittelu.

Taulukossa 9 ja kuviossa 9 esitetään rekisteröityjen jakautuma näkövamman vaikeusasteen mukaan. Ikäänntyneiden näkövammamat ovat lievempiä kuin lasten, nuorten ja työikäisten näkövammamat. Koska rekisteröidyistä enemmän kuin kaksi kolmasosaa on 65 vuotta täyttäneitä, hallitsevat heikkonäköiset jakautumaa. Korkean elintason maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yleisesti valtaosa näkövammaisista on eriasteisia heikkonäköisiä. Sokeiksi luokiteltuja on vähemmän ja erityisesti täydellinen sokeus on näissä maissa, Suomi mukaan lukien, harvinaista. Alikehittyneissä maissa sokeutta aiheuttavat aliravitsemuksen lisäksi tapaturmat ja väkivalta. Suurin osa sokeudesta on näissä maissa 'turhaa', koska hoidot niihin ovat olemassa, mutta näissä maissa hoito ei ole kaikkien ulottuvilla.

Rekisteröidyistä henkilöistä heikkonäköisiä on 75.7 % ja sokeita 22.4 %. Lisäksi 2 % rekisteröidyistä kuuluu ryhmään 'vaikeusaste määrittämättä'. Lievimmin näkövammautuneiden, WHO-luokkaan 1 kuuluvien heikko-

näköisten osuus on 61.4 % ja vaikeasti heikkonäköisten (WHO-luokka 2) osuus 14.2 %. Sokeisiin luokiteltavista ryhmistä syvästi heikkonäköisten (WHO-luokka 3) osuus on 10.1 % ja lähes sokeiden (WHO-luokka 4) osuus 9.0 %. Täysin sokeita (WHO-luokka 5) on vain 2.1 %. Uutena ryhmänä vuositilastossa esiintyy "tarkemmin määrittämätön sokea". Nämä on erotettu ryhmästä "vaikeusaste määrittämättä" silmädignoosin 369 (Amaurosis NUD, määrittämätön sokeus) perusteella. Näitä on 1.1 % rekisteröidyistä.

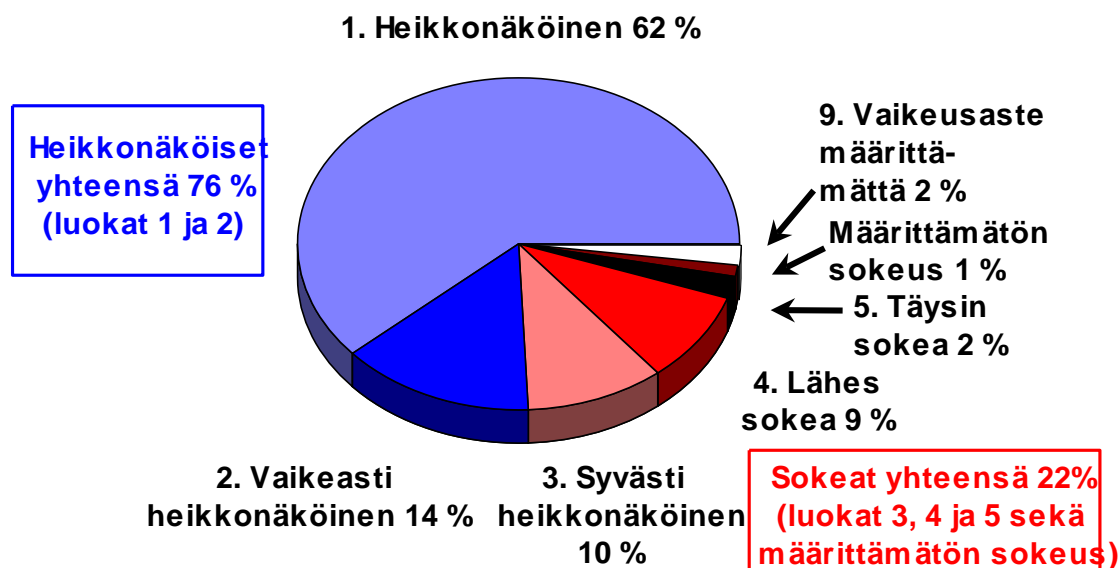
Rekisteröityjen näkövammaisten ikäänntyminen näkyy tarkasteltaessa uusien, vuonna 2007 rekisteriin ilmoitettujen henkilöiden näkövamman vaikeusastejakaumaakin. Uusistakin rekisteröidyistä suuri enemmistö (74.7 %) on heikkonäköisiä. Erityisesti WHO-luokkaan 1 kuuluvien, lievimmin näkövammautuneiden osuus (60.9 %) uusista on suuri. WHO-luokkaan 2 kuuluvien osuus on uusista on 13.8 %. Sokeiksi luokiteltavista ryhmistä ryhmiä 3, 4 ja 5 on uusien joukossa vähemmän kuin koko rekisterissä keskimäärin. Sen sijaan uusi ryhmä "tarkemmin määrittämättömät sokeat" kattaa 10.9 % kaikista uusista. Sokeita on uusista rekisteröidyistä yhteensä 23.5 %. Täysin sokeiden osuus on erityisen pieni, vain 0.5 % uusista ilmoituksista.

Taulukko 9. Rekisteröityjen näkövammaisten näkövammaisuuden vaikeusaste WHO:n määritelmän ja luokituksen mukaan. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Vaikeusasteluokka	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioimatu prevalens.	lkm	%	vakioimaton insid.
1. Heikkonäköinen	9 945	61.4	187.62	207.69	987	60.9	18.62
2. Vaikeasti heikkonäköinen	2 301	14.2	43.41	47.55	224	13.8	4.23
Heikkonäköiset yhteensä	12 246	75.7	231.04	255.24	1 211	74.7	22.85
3. Syvästi heikkonäköinen	1 639	10.1	30.92	33.14	131	8.1	2.47
4. Lähes sokea	1 457	9.0	27.49	28.32	66	4.1	1.25
5. Täysin sokea	346	2.1	6.53	6.51	8	0.5	0.15
Tarkemmin määrittämättömät sokeat	176	1.1	3.32	3.40	176	10.9	3.32
Sokeat yhteensä	3 618	22.4	64.94	67.98	381	23.5	3.87
9. Vaikeusaste määrittämättä	321	2.0	6.06	6.20	29	1.8	0.55
Yhteensä	16 185	100.0	305.35	332.82	1 621	100.0	30.58

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Kuvio 9. Näkövammaisuuden vaikeusaste WHO:n luokittelun mukaan, kaikki rekisteröidyt

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

N = 16 185

2.5 Monivammaisuus ja diabetes

Näkövammarekisteri-ilmoituksesta saadaan tietoa myös näkövammaisten muista vammoista eli monivammaisuudesta ja pitkäaikaissairauksista. Sairaustiedot ovat puutteellisia. Tieto näkövammaisen henkilön pitkäaikaissairauksista jää usein merkitsemättä lomakkeeseen. Tiedoista ei myöskään aina käy ilmi, miten sairaudet liittyvät näkövammaan. Tämän johdosta rekisterin johtoryhmä on päättänyt, että monivammaisuuden yhteydessä ei vuositilastoissa ole esitty vuodesta 2004 alkaen diabetestä lukuunottamatta enää tietoja muista sairauksista.

Taulukossa 10 esitetään rekisteröityjen näkövammaisten monivammaisuus.

Kaikista rekisteröidyistä henkilöistä 5.3 %:lla on liikuntavamma ja kuulovamma 4.9 %:lla. Kehitysvammaisia on 4.1 % ja CP-vammaisia 2.1 %.

Monivammaisuus näin käsitettynä on pysynyt suunnilleen ennallaan rekisteröityjen näkövammaisten keskuudessa. Monivammaryhmiin kuuluvien henkilöiden osuudet uusista rekisteröidyistä ovat liikuntavammojen, kehitysvammaisuuden ja CP-vammaisuuden osalta suuremmat ja kuulovammojen osalta pienemmät kuin koko rekisterissä keskimäärin. Korkean iän myötä yleistyviä pitkäaikaissairauksia esiintyy rekisteröidyillä yleisesti, vaikka niitä ei tilastoida.

Taulukko 10. Rekisteröityjen näkövammaisten lisävammat (monivammaisuus). Lukumäärä, %-osuus, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	% kaikista	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	% kaikista	vakioimaton insid.
Liikuntavamma	863	5.3	16.28	17.71	77	6.1	1.45
Kuulovamma	790	4.9	14.90	15.89	53	2.9	1.00
Kehitysvamma	669	4.1	12.62	12.66	28	4.4	0.53
CP-vamma	346	2.1	6.53	6.57	14	4.8	0.26
Henkilöiden lukumäärät sekä kokonaisprevalenssi	16 185		305.35	332.82	1 621	100.0	30.58

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Taulukossa 11 näkyy diabeteksen esiintyminen rekisteröidyillä näkövammaisilla. Sen osuus on 11.4 %. Insuliinihoitoinen diabetes kattaa 5.6 % rekisteröidyistä ja muu hoito lähes 3 %. Lisäksi lähes 3 % kuuluu ryhmään,

jonka hoidosta ei ole tarkempaa tietoa. Uusilla vuonna 2007 rekisteriin ilmoitetuilla henkilöillä on diabeteksen osuus korkea (13.4 %). Kaikki hoitoryhmät ovat kasvussa.

Taulukko 11. Diabetes rekisteröidyillä näkövammaisilla. Lukumäärä, %-osuus, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	% kaikista	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	% kaikista	vakioimaton insid.
Diabetes	1 850	11.4	34.90	37.55	218	13.4	4.11
- insuliinihoito	913	5.6	17.22	18.14	99	6.1	1.87
- muu hoito	468	2.9	8.83	9.97	47	2.9	0.89
- ei tietoa hoidosta	469	2.9	8.85	9.44	72	4.4	1.36
Henkilöiden lukumäärät sekä kokonaisprevalenssi	16 185		305.35	332.82	1 621	100.0	30.58

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.6 Vammautumisikä

Rekisteriin tallennetaan myös vuosi, jona vammautumisen aiheuttanut sairaus on johtanut näkövammaisuuteen tai jona näkövamma on syntynyt. Tästä voidaan laskea vammautumisikä. Näkövamma kehittyy usein pitkähkön ajan kuluessa, jolloin on vaikeaa määrittää täsmällisesti sitä vuotta, jona henkilö on siirtynyt näkövammaisten joukkoon. Lähes joka neljänneltä rekisteröidyltä puuttuu tieto näkövammautumisen ajankohdasta.

Taulukossa 12 vammautusvuosi esitetään viiteen ryhmään jaoteltuna. Syntymästään asti näkövammaisena olleet henkilöt on eroteltu omaksi ryhmäkseen, koska heidän osuutensa on näinkin suuri: 9.7 %. Lapsuus- ja nuoruusiässä (1 - 17-vuotiaana) näkö-

vammautuneita on runsaat 4 %, nuorina aikuisina (18 - 39-vuotiaana) vammautuneita 7.6 % ja keski-iässä (40 - 64-vuotiaana) vammautuneita lähes 12 %. Suurin ryhmä on 64:nneen ikävuoden jälkeen vammautuneet, heidän osuutensa on yli 44 %.

Uusien, vuonna 2007 rekisteriin ilmoitettujen joukossa on erityisen paljon 65-vuotiaana tai myöhemmin näkövammautuneita. Heidän osuutensa uusista on peräti 70.5 %. Tätä nuorempana näkövammautuneita on vuonna 2007 selvästi vähemmän kuin koko rekisterissä keskimäärin. Erityisen pieni on lapsuus- ja nuoruusiässä vammautuneiden osuus uusista ilmoituksista.

Taulukko 12. Rekisteröityjen näkövammaisten vammautumisikä. Lukumäärä, %-osuus, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Vammautumis-ikäryhmä	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	% kaikista	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	% kaikista	vakioimaton insid.
Syntymävamma	1 574	9.7	29.70	29.88	53	3.3	1.00
1 – 17 v	676	4.2	12.75	12.79	15	0.9	0.28
18 – 39 v	1 224	7.6	23.09	23.07	44	2.7	0.83
40 – 64 v	1 908	11.8	36.00	36.64	154	9.5	2.91
65 v+	7 173	44.3	135.33	155.23	1 143	70.5	21.56
Ei ilmoitettu	3 630	22.4	68.48	75.21	212	13.1	4.00
Yhteensä	16 185	100.0	305.35	332.82	1 621	100.0	30.58

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.7 Äidinkieli

Tiedot rekisteröityjen äidinkielestä saadaan vuosipäivityksen yhteydessä suoraan väestön keskusrekisteristä henkilötunnusten avulla. Äidinkieli-jakauma on taulukossa 13. Suomenkielisiä on rekisteröidyistä 93 % ja ruotsinkielisiä alle 6 %. Koko väestöstä ruotsinkielisiä on 5.5 % (2007). Näiden kahden hallitsevan kieliryhmän jälkeen suurimmaksi ryhmäksi on viime vuonna noussut venäjänkielisten ryhmä, johon kuuluu 59 henkilöä ja heidän osuutensa kaikista 0.4 %. Saamenkielisiä on 12, englanninkielisiä yhdeksän, saksankielisiä seitsemän ja tanskan-kielisiä sekä ranskan-kielisiä kumpaakin

yksi. Näiden lisäksi rekisterissä on 133 henkilöä, joiden äidinkieli on muu tai tuntematon. Nimen perusteella voi päätellä, että näiden joukossa on lähi-alueilta Suomeen muuttaneita karjalaisia, inkeriläisiä ja virolaisia sekä mm. Vietnamista, Somaliasta ja entisen Jugoslavian alueelta maahan muuttaneita. Kotimaiden kirjo on melkoisen suuri.

Uusien vuonna 2007 rekisteriin ilmoitettujen äidinkieli-jakauma noudattaa melko tarkkaan edellä kuvattua kaikkien rekisteröityjen jakautumaa. Ruotsinkielisiä on tosin ilmoitettu rekisteriin tavanomaista enemmän.

Taulukko 13. Rekisteröityjen näkövammaisten äidinkieli. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

Äidinkieli	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	%	vakioimaton insid.
1. suomi	15 042	92.9	283.79	309.02	1 466	90.4	27.66
2. ruotsi	922	5.7	17.39	19.48	125	7.7	2.36
3. saame	12	0.1	0.23	0.25	2	0.1	0.04
4. venäjä	59	0.4	1.11	1.18	8	0.5	0.15
5. tanska	1	0.0	0.02	0.02	0	0.0	0.00
6. englanti	9	0.1	0.17	0.17	0	0.0	0.00
7. saksa	7	0.0	0.13	0.14	1	0.1	0.02
0. ei tietoa	133	0.8	2.51	2.56	19	1.2	0.36
Yhteensä	16 185	100.0	305.35	332.82	1 621	100.0	30.58

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.8 Siviilisääty ja perheasema

Siviilisäätytieto saadaan sekin suoraan väestön keskusrekisteristä vuosipäivityksen yhteydessä. Taulukon 14 mukaan rekisteröidyistä näkövammaisista 24.6 % on naimattomia, 30 % on naimisissa, eronneita on lähes 10 % ja leskiä lähes 36 %. Uusien rekisteröityjen joukossa on vuonna 2007 erityisen paljon leskiä (lähes 40 %) ja erityisen vähän naimattomia (18 %).

Väestön jako siviilisäädyn mukaan em. ryhmiin alkaa olla jo aikansa elänyt. Tämän vuoksi ei julkisessa jakelussa ole enää koko väestön jakaumaa siviilisäädyn suhteen, joten vertailua ei voi

tehdä. Perheasema antaa paremman kuvan henkilön perhepiirin rakenteesta. Tieto perheasemasta sisältyy näkövammarekisterissä tehtyihin erillistutkimuksiin rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalisesta asemasta. Tutkimusten aineisto on kerätty yhdistämällä näkövammarekisteritietoihin henkilötunnusten avulla perustiedot sosiaalisesta asemasta koko väestön tiedot sisältävistä väestö- ja asuntolaskennan tietokannoista. Näiden tutkimusten aineistot kuvaavat sosiaalista asemaa vuosina 1985 (osin 1988), 1995 ja 2000.

Taulukko 14. Rekisteröityjen näkövammaisten siviilisääty. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2007

	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2007				Uudet rekisteröidyt 2007		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	%	vakioimaton insid.
Naimaton	3 987	24.6	75.22	78.82	295	18.2	5.57
Naimisissa	4 836	29.9	91.24	88.39	524	32.3	9.89
Eronnut	1 563	9.7	29.49	32.00	151	9.3	2.85
Leski	5 774	35.7	108.93	133.09	647	39.9	12.21
Ei tietoa	25	0.2	0.47	0.51	4	0.2	0.08
Yhteensä	16 185	100.0	305.35	332.82	1 621	100.0	30.58

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Taulukossa 15a esitetään rekisteröityjen näkövammaisten kuulumisen perheeseen ikäryhmittäin ja taulukossa 15b vastaava jakauma koko väestön osalta. Tiedot ovat vuodelta 2000. Henkilöt jaotellaan perheeseen mukaan neljään ryhmään: henkilö on perheessä joko (1) lapsen asemassa tai (2) puolisona tai lapsen vanhemman asemassa, (3) perheisiin kuulumattomana tai (4) laitosväestöön kuuluvana.

Taulukosta 15a havaitaan, että näkövammaiset ovat muuta väestöä useammin perheessä lapsen asemassa, perheisiin kuulumattomina tai laitosväestöön kuuluvina. Vastaavasti näkövammaiset elävät muuhun saman ikäiseen väestöön verrattuna harvemmin perheissä puolisona tai lapsen vanhempana.

Lähes kaikki alle 15-vuotiaat elävät perheissä lapsen asemassa. Pientä eroa koko väestöön aiheuttaa se, että rekisteröidyistä näkövammaisista lapsista ja alle 15-vuotiaista nuorista 1.7 % on sijoitettuna laitoksiin. 15 - 24-vuotiaista näkövammaisista 71 % elää perheessä lapsen asemassa, kun koko väestössä tässä ikäryhmässä lapsen asemassa elää 61 %. 25 - 44-vuotiaista näkövammaisista vielä 15.0 % elää perheessä lapsen asemassa (koko väestöstä 6 %) ja 45 - 64-

vuotiaista näkövammaisista vielä 2.8 % (koko väestöstä enää 1.7 %).

Perheiden ulkopuolella elää ikäryhmässä 25 - 24-vuotiaat näkövammaisista 15.4 % (koko väestöstä 18.8 %). Siirryttäessä vanhempiin ikäryhmiin, havaitaan kuinka rekisteröidyt näkövammaiset elävät koko väestöön verrattuna useammin perheiden ulkopuolella. 25 - 44-vuotiaista näkövammaisista elää perheiden ulkopuolella 33.5 % (koko väestöstä 19.6 %), 45 - 64-vuotiaista näkövammaisista 34.2 % (koko väestöstä 21.7 %) ja 65 vuotta täyttäneistä näkövammaisista 58.6 % (koko väestöstä 44.1 %).

Perheessä puolisona tai lapsen vanhempana elää ikäryhmässä 15 - 24-vuotiaat näkövammaisista 9.3 % ja koko väestöstä 19.2 %. 25 - 44-vuotiaissa osuudet ovat 47.1 % ja 72.7 %, 45 - 64-vuotiaissa 60.1 % ja 75.5 %. 65 vuotta täyttäneissä osuudet ovat 34.2 % ja 52.5 %. Laitosväestöön kuuluu näkövammaisista 1.7 % - 4.4 % ikäryhmään 45 - 64-vuotiaat asti. Koko väestössä laitosväestön osuus vaihtelee 1.0 %:n ja 1.6 %:n välillä. 65 vuotta täyttäneistä näkövammaisista laitoshoidossa olevien osuus (7.2 %) on enemmän kuin kaksinkertainen koko väestöön verrattuna, josta 3.3 % on laitoshoidossa.

Taulukko 15a. Rekisteröityjen näkövammaisten kuuluminen perheeseen ikäryhmittäin vuonna 2000. Lukumäärä, %-jakauma

	Ikäryhmä					Kaikki	
	0-14	15-24	25-44	45-64	65+	%	lkm
	%	%	%	%	%		
Kuuluu perheeseen	97.2	80.7	62.1	62.9	34.2	45.8	5 966
- puolison tai lapsen vanhemman asemassa	-	9.3	47.1	60.1	34.2	36.6	4 762
-lapsen asemassa	97.2	71.4	15.0	2.8	-	9.2	1 204
Perheeseen kuulumaton	-	15.4	33.5	34.2	58.6	48.2	6 273
Laitoshoidossa	1.7	4.0	4.4	2.9	7.2	6.0	773
Tuntematon perheasema	1.1	-	-	-	-	0.1	7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	13 019
N	603	531	1 237	1 899	8 749	13 019	13 019

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Taulukko 15b. Koko väestön kuuluminen perheeseen ikäryhmittäin vuonna 2000, %-jakauma

	Ikäryhmä					Kaikki
	0-14	15-24	25-44	45-64	65+	%
	%	%	%	%	%	
Kuuluu perheeseen	98.9	80.3	78.7	77.2	52.6	78.3
- puolison tai lapsen vanhemman asemassa	-	19.2	72.7	75.5	52.5	50.5
- lapsen asemassa	98.9	61.1	6.0	1.7	0.1	27.8
Perheeseen kuulumaton	-	18.8	19.6	21.7	44.1	20.2
Muu tai tuntematon	1.1	1.0	1.6	1.0	3.3	1.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.9 Koulutusaste ja koulutusalat

Myös tieto rekisteröityjen näkövammaisten koulutusasteesta on peräisin näkövammarekisterin omista erillistutkimuksista. Taulukossa 16 ja kuviossa 10 esitetään näkövammaisten koulutusastetta vuosina 1995 ja 2000 kuvaavien tietojen vertailukohteina koko väestön koulutusastejakaumat samoilta vuosilta.

Vuonna 2000 työkäisistä rekisteröidyistä näkövammaisista 44 % oli saanut vain perusasteen koulutuksen (33 % koko väestössä). Keskiasteen koulutuksen saaneiden osuus oli näkövammaisilla 41 %, samoin kuin koko

väestössäkin. Korkea-asteen osuus oli näkövammaisilla 15 % (26 % koko väestössä). Rekisteröityjen näkövammaisten koulutusaste on näiden lukujen valossa edelleenkin alhaisempi kuin koko väestöllä keskimäärin.

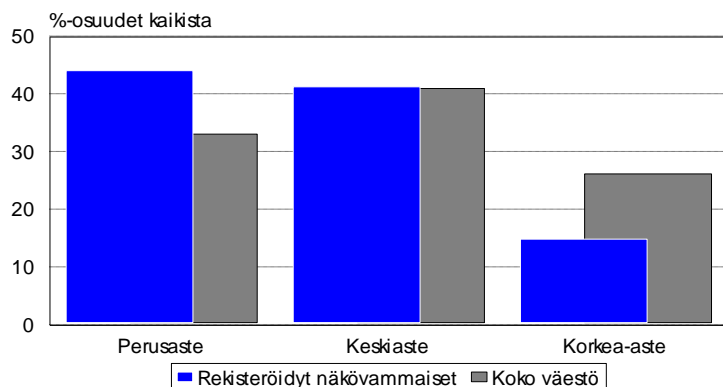
Vuosien 1995 ja 2000 jakaumia verrattaessa havaitaan, että näkövammaisten koulutusaste on noussut. Koko väestön koulutustaso on noussut jonkin verran enemmän, joten ero koko väestöön on jopa kasvanut. Korkea-asteen osalta ero on pienentynyt, mutta niiden osalta, joilla ei ole tutkintoa lainkaan, on ero koko väestöön kasvanut.

Taulukko 16. Työkäisten (15 – 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten koulutusaste, %-osuudet, vuosina 2000 ja 1995 sekä vertailu koko väestön työkäisiin

Koulutusaste	Näkövammaiset		Koko väestö	
	2000	1995	2000	1995
Perusaste (ei tutkintoa)	44.0	46.7	33.0	37.8
Keskiaste	41.2	46.7	40.9	48.5
Korkea-aste	14.8	6.5	26.1	13.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0
	N = 3 667	N = 3 267		

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Kuvio 10. Koulutusastevertailu, rekisteröidyt näkövammaiset ja koko väestö vuonna 2000

Näkövammarekisteri 2007

Taulukossa 17 esitetään työikäisten rekisteröityjen näkövammaisten jakauma koulutusaloittain vuosina 1995 ja 2000. Vertailua koko väestöön ei ole tässä tehty. Tutkinnon suorittaneilla luonnontieteiden tai tekniikan koulutus näyttää olevan suosituin ala, sen osuus on 19 %. Toisella sijalla (12.5 %) on kaupallinen tai yhteiskuntatieteellinen koulutus. Terveys- ja sosiaalialojen koulutus on kolmannella sijalla, sen osuus on 10 %. Palvelualojen koulutuksen on saanut 5.5 % rekis-

teröidyistä näkövammaisista. Yleissivistävän koulutuksen saaneita on runsaat 4 %. Tähän luetaan mm. ylioppilastutkinto ilman lisäkoulutusta. Humanistisen tai taidealan koulutuksen saaneita on vajaat 3 %, maa- tai metsäalan koulutuksen saaneita vajaat 2 % ja kasvatustieteellisen tai opettajakoulutuksen saaneita alle 1 %. Muut 44 % on vain perusasteen koulutuksen saaneita ilman minkään erityisalan koulutusta.

Taulukko 17. Työikäisten (15 – 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten koulutusalat, %-osuudet vuonna 2000 sekä 1995

Koulutusala	2000	1995
Perusasteen koulutus (ei tutkintoa)	44.0	46.7
0 Yleissivistävä koulutus	4.4	3.9
1 Kasvatustieteellinen ja opettajankoulutus	0.6	1.1
2 Humanistinen ja taidealan koulutus	2.6	1.9
3 Kaupallinen ja yhteiskuntatieteellinen koulutus	11.6	12.5
4-5 Luonnontieteellinen ja tekniikan koulutus	19.2	17.3
6 Maa- ja metsätalouden koulutus	1.7	1.6
7 Terveys- ja sosiaalialojen koulutus	10.3	9.8
8 Palvelualojen koulutus	5.5	5.0
Yhteensä	100.0	100.0
	N = 3 667	N = 3 267

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.10 Työllistyminen

Taulukossa 18 ja kuviossa 11 esitetään työikäisten (15 - 64-vuotiaiden) rekisteröityjen näkövammaisten jakauma pääasiallisen toiminnan suhteen sekä vertailu koko väestön jakaumaan. Tieto perustuu em. näkövammarekisterin erillistutkimuksiin näkövammaisten sosiaalisesta asemasta. Tiedot on poimittu vuoden 2000 väestölaskennan tietokannasta. Tietoja on muunneltu siten, että on muodostettu osittain työllisten joukko niistä henkilöistä, joilla on ansio- tai yrittäjätuloja, vaikka heidät olisikin tulojen pienuuden vuoksi luokiteltu työttömiksi, opiskelijoiksi tai eläkeläisiksi. Täystyöllisten ryhmään jäävät silloin ne, joiden ansio- tai yrittäjätulot ovat suuremmat kuin eläke- ja muut tulot. Vertailutietona esiintyvään koko työikäisen väestön jakaumaan ei vastaavaa muunnosta ole voitu tehdä.

Työikäisistä näkövammaisista on täystyöllisiä 22 %, osittain työllisiä niin ikään 22 %, työttömiä alle 2 %, opiskelijoita runsaat 3 % ja eläkeläisiä 49 %.

Kotiäitejä ja muita on 2 %. Korkein täystyöllisten osuus havaitaan ikäryhmässä 25 - 44-vuotiaat, jossa se on 32 %. Osittain työllisiä on suhteellisesti eniten 15 - 24-vuotiaissa (32 %). Tässä ikäryhmässä myös opiskelijoiden osuus on suurin (17.5 %). Eläkeläisten osuus kasvaa tasaisesti siirryttäessä nuoremmista ikäryhmistä vanhempiin. Taulukosta 18 havaitaan myös, että näkövammaisten työllistymisaste on alhaisempi kuin koko työikäisellä väestöllä. Työikäisestä väestöstä työllisiä on 67 %, työttömiä 7 %, opiskelijoita 9 % ja eläkeläisiä ja muussa elämäntilanteessa eläviä 17 %.

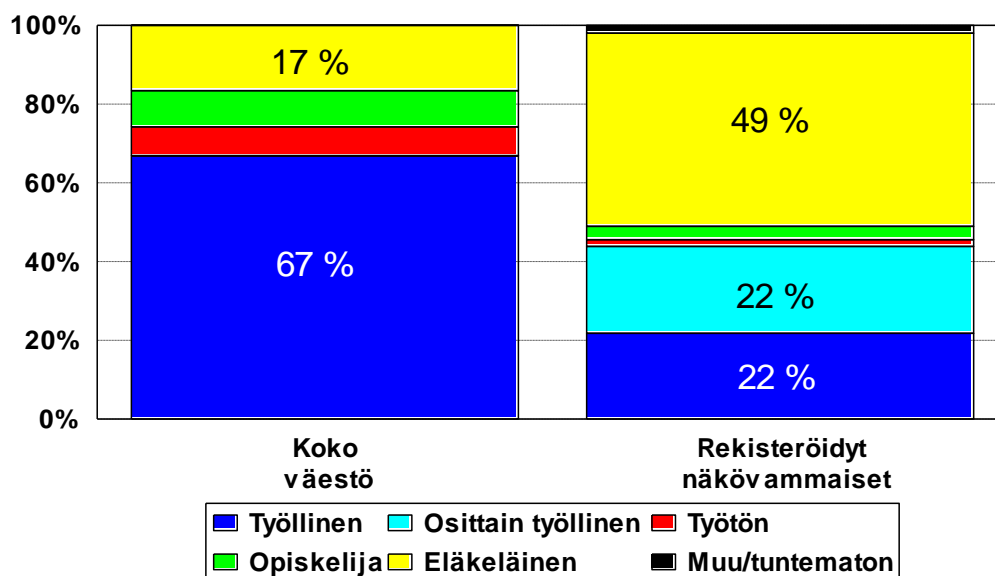
Täystyöllisten osuus on näkövammaisilla noussut vuoden 1995 17.8 %:sta 21.8 %:iin vuonna 2000. Koko väestön tasolla työllisyysluvut ovat myös nousseet. Näkövammaisten täystyöllisten osuus on 33 % koko väestön täystyöllisten osuudesta. Tämä ero on pysynyt jokseenkin vakiona aikaisempien vuosien lukuihin nähden.

Taulukko 18. Työkäisten (15 - 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten työllisyysaste ikäryhmittäin, %-osuudet vuonna 2000 sekä vertailu koko väestöön

Pääasiallinen toiminta	Näkövammaiset				Koko väestö
	15 – 24 -vuotiaat	25 – 44 -vuotiaat	45 – 64 -vuotiaat	15 – 64 -vuotiaat yhteensä	15 – 64 -vuotiaat
Täystyöllinen	14.3	32.3	17.0	21.8	} 66.9
Osittain työllinen	31.5	21.6	19.8	22.1	
Työtön	1.3	2.7	1.2	1.7	7.3
Opiskelija	17.5	2.0	0.3	3.4	9.2
Eläkeläinen	32.0	39.3	60.2	49.1	} 16.6
Muu / tuntematon	3.4	2.1	1.5	2.0	
Yhteensä		100.0	100.0	100.0	100.0
N = 3 267					

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Kuvio 11. Työllisyysastevertailu, rekisteröidyt näkövammaiset ja koko väestö vuonna 2000

Näkövammarekisteri 2007

2.11 Näkövammaisten ammatit

Täystyöllisten rekisteröityjen näkövammaisten ammattiryhmät yleisyysjärjestyksessä vuosina 2000 ja 1995 esitetään taulukossa 19. Vuonna 2000 yleisimmät ammattiryhmät ovat kuntohoitajan, fysioterapeutin tai toimintaterapeutin ammatti ja toimistotyön ammatit. Kumpaakin ryhmää on yhtä paljon. Kolmanneksi tulevat erilaiset teollisen työn ammatit. Teollisen työn ammatit ovat laskussa, muiden osuudet ovat suunnilleen ennallaan. Neljännellä sijalla ovat perus- ja lähihoitajat, lasten ja kodinhoitajat. Viidentenä tulevat tietotekniikan erityisasiantuntijat, tukihen-

kilöt ja operaattorit. Seuraavat ammattiryhmät ovat opettajat ja muut opetusalan erityisasiantuntijat, sairaala-, hoito- ja keittiöapulaiset sekä siivoojat ym., myynnin ja rahoituksen asiantuntijat, maanviljelijät, metsäyöntekijät ym., asiakaspalveluyöntekijät, julkisen alan erityisasiantuntijat, ravintola- ja suurta- loustyöntekijät, sosiaalialan erityisasiantuntijat, myyjät sekä hallinnon toimihenkilöt. Vertailujen tekoa vuoden 1995 ammattijakaumaan haittaa ammattien luokituksessa kahden mittauskerran välillä tapahtuneet muutokset.

Taulukko 19. Täystyöllisten työikäisten (15 – 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten yleisimmät ammatit tai ammattiryhmät vuosina 2000 ja 1995 yleisyysjärjestyksessä

2000	1995
1. Kuntohoitaja, fysioterapeutti, toim.terap. Toimistotyöntekijät	1. Hieroja, kuntohoitaja
3. Teollisen työn ammatit	2. Teollisen työn ammatit
4. Perushoitajat, lähihoitajat, lasten hoitajat ja kodinhoitajat	3. Tilinpidollinen ja konttoritekkinen työ
5. Tietotekniikan erityisasiantuntijat, tukihenkilöt ja operaattorit	4. Atk-suunnittelija ja -ohjelmoija
6. Opettajat ja muut opetusalan erityisasiantuntijat	5. Opetusalaan kuuluva työ
7. Sairaala-, hoitoapulaiset ja keittiöapulaiset, siivoojat ym.	Sosiaalialan työ
8. Myynnin ja rahoituksen asiantuntijat	7. Maan- ja metsänviljelijä ym.
9. Maanviljelijät, metsäyöntekijät ym.	8. Sairaanhoidotyö
10. Asiakaspalveluyöntekijät	9. Myymälähenkilöstö ja muu kaupall. työ
Julkisen alan erityisasiantuntijat	Kodinhoitaja, kotiaavustaja
Ravintola- ja suurta- loustyö	11. Siivooja, kiinteistöyöntekijä
13. Sosiaalialan erityisasiantuntijat	Insinööri, teknikko
14. Myyjät	Puhelunvälittäjä
Hallinnon toimihenkilöt	

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

Taulukossa 20 on esitetty täystyöllisten jakautuminen ammattiluokituksen pääluokkiin. Palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijöitä on 22 %, erityisasiantuntijoita 18.5 %, asiantuntijoita sekä toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöitä kumpaakin lähes 15 %, rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöitä 7 %, prosessi- ja kuljetustyöntekijöitä 4 %, maanviljelijöitä ja metsätyöntekijöitä runsaat 2 %,

samoin kuin johtajia ja ylimpiä virkamiehiä runsaat 2 %. Luokituksen ulkopuolella tuntemattomassa ammatissa toimii 4.5 % täystyöllisistä.

Tarkemmat tiedot rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalisesta asemasta löytyvät syksyllä 2005 julkaistusta raportista, jota voi tiedustella näkövammarekisteristä.

Taulukko 20. Täystyöllisten työkäisten (15 - 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten jakautuminen ammattiluokituksen pääluokkiin, %-osuudet vuonna 2000

Pääluokka

1	Johtajat ja ylimmät virkamiehet	2.1
2	Erytyisasiantuntijat	18.5
3	Asiantuntijat	14.6
4	Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	14.6
5	Palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijät	22.1
6	Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	2.3
7	Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	7.0
8	Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	3.9
9	Muut työntekijät tuntematon ammatti	10.3 4.5
Yhteensä		100.0

Näkövammarekisterin vuositilastot 2007

2.12 Käytetyt lähteet ja alan kirjallisuutta

Bruce Ian et al. (1991). *Blind and Partially Sighted Adults in Britain: the RNIB Survey*. HMSO Publications Centre. London.

Hirvelä Heli ja Laatikainen Leila (1995). *Prevalence and Visual Consequences of Macular Changes in a Population Aged 70 Years and Older*. *Acta Ophthalmol. Skand.* 1995;73:105-110.

Häkkinen Leena (1984). *Vision in the Elderly and Its Use in the Social Environment*. *Scand J Soc Med* 1984 Suppl 35:5-60.

Kansainvälisen Vammaisten Vuoden 1981 Suomen komitean mietintö (1982:35). Helsinki.

Leonard Robin (2001). *Statistics on Visual Impairment: A Resource manual*. Arlene R. Gordon Research Institute of Lighthouse International.

Multimedia Samvirke (1993). *Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede 1994 - 97*. Oslo.

Niemi Veikko ja Ojamo Matti (1986). *Vammaisten toimeentulo*. Valtiovarainministeriö, Suunnittelusihteeristö. Helsinki.

Näkövammaisuus 2000 –kutsuseminaarin raportti (1988). Näkövammaisten Keskusliitto ry. Helsinki.

Ojala Matti (2001). WHO:n uusi toimintakykyluokitus ICF. *Kuntoutus* 3/2001, s. 49-57.

Ojamo Matti (2005). *Rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalinen asema vuonna 2000*. Näkövammaisten Keskusliiton julkaisu 1/2005. Helsinki.

Stakes (2007). *Ohjeita ja luokituksia 2007:5*.

Synskadades Riksförbund (1990). *Living in Sweden with a Visual Handicap*. Enskede.

Vannas Salme ja Raivio Terhi (1963). *Sokeuden syistä Suomessa*. Duodecim 1963:79.

World Health Organization (1980). *International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps. A Manual of Classification*. Geneva.

World Health Organization. *The Prevention of Blindness (1973)*. Technical Report Series No 518. Geneva.

STAKES
NÄKÖVAMMAREKISTERI
 PL 63, 00030 IIRIS
 PUH. (09) 396 041, FAXI (09) 3960 4720

ILMOITUS NÄKÖVAMMAREKISTERILLE
 pysyvästi näkövammaisesta henkilöstä, jonka paremman silmän
 korjattu visus on alle 0.3 tai jolla on muu vastaava näön alentuma.
 (Näkövammarekisteri täyttää lomakkeen tummennetut kohdat)

1. HENKILO- TIEDOT	Henkilötunnus		☐ L	☐ M	☐ K
	Sukunimi	Etunimet			
2. DIAGNOOSI	Näkövamma aiheuttaneet diagnoosit. Kohtaan 1 välitön näkövamma syy, eli se sairaus, joka on viimeksi huonontanut paremman silmän näköä.				
	1.				
	2.				
	3.				
3. LISÄVAMMAT TAI PITKÄ- AIKAIS- SAIRAUDET	☐ Liikuntavamma	Diabetes:		☐ Ei tietoa monivammai- suudesta	
	☐ CP-vamma	☐ insuliini	☐ muu hoito	☐ Muu vamma t.sairaus, mikä	
	☐ Kuulovamma	☐ ei tietoa hoidosta			
	☐ Kehitysvamma				
	Lisätietoja				
4. ETIOLOGIA Ilmoitetaan ellei käy ilmi näkövamma diagnoosista	☐ Ikääntyminen	Diabeettinen retinopatia:		☐ Myopia	
	☐ Perinnöllinen	☐ proliferatiivinen	☐ ei proliferatiivinen	☐ Kasvain	☐ Ei tietoa etiologiasta
	☐ Raskaudenaikainen	☐ ei tietoa	☐ MS-tauti	☐ Tulehdus	☐ Muu etiologia, mikä:
	☐ Perinataalinen				
	☐ Keskosuus	☐ Tapaturma			
	Lisätietoja				
5. VAMMAISUU- DEN KESTO	Milloin näkövammautunut		____	____	☐ Ei tietoa
			kk	vuosi	
6. NÄÖN- TARKKUUS	OIKEA SILMÄ		VASEN SILMÄ		
	Näön- tarkkuus:	____	☐ Ei tietoa	Näön- tarkkuus:	____
			☐ Ei tietoa		
7. NÄKÖ- KENTTÄ	NÄKÖKENTÄN HALKAISIJA		NÄKÖKENTÄN HALKAISIJA		
	☐ Alle 20°	☐ Homonyymi hemianopsia	☐ Alle 20°	☐ Homonyymi hemianopsia	
	☐ Alle 10°	☐ Ei tietoa	☐ Alle 10°	☐ Ei tietoa	
8. ILMOITTAJA	Aika ja paikka				Sv nro
	Allekirjoitus				Leima
	Nimen selvennys				
	Toimipaikan osoite				
	Sairaala tai vastaava	☐	Yksityisvastaanotto	☐	
Lisätietoja					

Tämä sivu lähetetään näkövammarekisterille, kopio jää lähettäjälle

STAKES lomake 420/1998

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, STAKES

Näkövammarekisteri

NÄKÖVAMMAREKISTERIN ILMOITUSLOMAKKEEN TÄYTTÖOHJEET

MIKÄ ON NÄKÖVAMMAREKISTERI

Näkövammarekisteri on lääkintöhallituksen perustama rekisteri, jonka tarkoituksena on näkövammojen levinneisyyden, epidemiologian, ennaltaehkäisyn ja hoidon, kuntoutuksen sekä erityispalvelujen käytön ja tarpeen selvittäminen. Lääkintöhallituksen ja sittemmin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES) kanssa solmimansa sopimuksen mukaisesti Näkövammaisten Keskusliitto ry. (NKL) on sitoutunut ylläpitämään rekisteriä.

Rekisteritoimintaa säätelevät laki (556/89) ja asetus (774/89) terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä.

Rekisterin toimintaa valvoo johtoryhmä, johon STAKES sekä NKL nimeävät jäsenet. Rekisterin asianmukaisesta hoidosta ja salassapitoon kuuluvista asioista on lääketieteellisten kysymysten osalta henkilökohtaisesti vastuussa lääkäri, jonka STAKES on hyväksynyt rekisterin hoitajaksi.

Näkövammarekisterin sisältämät tiedot ovat salassapitettavia, eikä yksityistä näkövammaista koskevia tietoja luovuteta kenellekään ilman lupaa.

ILMOITUS NÄKÖVAMMAISESTA

Näkövammaisena rekisteriin ilmoitetaan **pysyvästi näkövammainen henkilö, jonka paremman silmän korjattu näöntarkkuus on vähemmän kuin 0.3 tai jolla on muu vastaava näön alentuma.** Ilmoitus tehdään sekä kaikista uusista tapauksista, että myös sellaisista vanhoista tapauksista, joissa näkö on merkittävästi muuttunut tai joiden mahdollinen aiempi ilmoittaminen on epäselvää.

Ilmoituksen näkövammaisesta tekee silmätutkijan erikoislääkäri tai sairaalan silmätutkijan yksikkö. Ilmoituslomakkeen voi täyttää myös esimerkiksi sairaalan kuntoutusohjaaja tai näönkäytönopettaja, mutta lomakkeen sisällön varmentaa silmäyksikön lääkäri allekirjoituksellaan.

Ilmoituslomakkeen **päällimmäinen sivu** lähetetään suoraan näkövammarekisterin osoitteeseen. Alimmainen sivu jää lähettäjälle. Postimaksua ei tarvitse maksaa, jos lähettäjä käyttää rekisteristä saatavia valmiiksi painettuja palautuskirjeitä. Rekisteristä saa tarvittaessa lisää ilmoituslomakkeita. Yhteystiedot löytyvät lomakkeen etusivulta.

Lisätietoja antaa rekisterin vastaava lääkäri.

ILMOITUSLOMAKKEEN TÄYTTÖOHJEET

Kohta 1. HENKILÖTIEDOT

Potilaan nimi ilmoitetaan mahdollisimman täydellisenä, myös entiset nimet, mikäli ne ovat tiedossa. **Henkilötunnus** on erityisen tärkeä tieto lomakkeella olevien tietojen tarkastuksessa ja tallentamisessa. Voidaan käyttää myös henkilötiedot sisältävää tarraa.

Kohta 2. DIAGNOOSI

Näkövamma aiheuttanut diagnoosi tai diagnoosit ilmoitetaan mahdollisimman tarkasti ja täydellisesti niiden sairauksien osalta, jotka ovat potilaan näköä huonontaneet. Ensimmäiseksi diagnoosiksi merkitään välitön näkövamma syy, eli se sairaus, joka on viimeksi huonontanut potilaan paremman silmän näköä niin, että hänestä on tullut näkövammainen. Diagnoosinumeroa ei tarvitse merkitä, koska näkövammarekisteri käyttää omaa diagnoosikooditustaan.

Lomakkeeseen merkitään myös oireyhtymä, jonka osana silmäsairaudet ovat, esim. cataracta congenita (syndroma rubeotica).

Kohta 3. MONIVAMMAISUUS

Tässä kohdassa ilmoitetaan rastimalla asianomaiset ruudut, onko potilaalla jokin muu vamma tai sairaus, jolla on merkitystä näkövammaisuutta arvioitaessa.

Kohta 4. ETIOLOGIA

Näkövamma etiologia merkitään rasteilla asianomaisiin ruutuihin. Mikäli tarkempi etiologia on tiedossa, se ilmoitetaan myös.

Kohta 5. VAMMAISUUDEN KESTO

Ilmoitetaan vammautumivuosi (ja kuukausi).

Kohta 6. NÄÖNTARKKUUS

Näöntarkkuus ilmoitetaan parhaalla refraktiokorjauksella.

Kohta 7. NÄKÖKENTTÄ

Näkökenttätutkimus oletetaan tehdyn Goldmannin perimetrillä V/4 tai vastaavalla menetelmällä.

Kohta 8. ILMOITTAJA

Annetaan ilmoittajan yhteystiedot. Merkitään onko kyseessä sairaala tai yksityisvastaanotto.